

Verslag over de jaren
1988 – 1989

BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW EN DE HOUTTEELT

Verslag

over de jaren 1988 en 1989

van het

Bosschap

BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW EN DE HOUTTEELT

Laan Copes van Cattenburch 100,
2585 GE 's-Gravenhage
telefoon: 070-3504181/3504608

Foto's: Het Utrechts Landschap
Van der Zee, public relations b.v.
Sjaak Ramakers
Dorschkamp
Staatsbosbeheer

Druk: Repko Voorburg

INHOUD

I	Inleiding	6
II	Wijziging Instellingsbesluit Bosschap	7
III	Verordeningen	7
IV	Registratie	7
V	Bosbouwbeleid	
	5.1 Overleg met de minister van Landbouw en Visserij	7
	5.2 De bosbouw en de begroting van het ministerie van Landbouw en Visserij	9
	5.3 De kabinetsformatie 1989	9
	5.4 Regeling bijdragen bos en landschapsbouw	11
	5.5 Advies vorming grotere bosbeheerseenheden	13
	5.6 Advies inzake wijziging Beschikking vrijstelling meldings- en herplantplicht	14
	5.7 Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos	15
	5.8 Advies inzake besteding f 5 miljoen effectgerichte (bosbouw)maatregelen	16
	5.9 Uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw	17
VI	Economische aangelegenheden	
	6.1 Bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw	17
	6.2 De houtmarkt	18
	6.3 Project "Nederlands hout"	20
	6.4 Houtoogststatistiek en houtoogstprognose	20
VII	Sociale aangelegenheden	
	7.1 C.a.o. particuliere bosbouw 1987 - 1989	20
	7.2 Enquête werknemers (uitvoerend personeel) in de sector bos, natuur en landschap	23
	7.3 Veiligheid in de bosbouw	25
	7.4 Nationale bosarbeidswedstrijden	25
	7.5 Regeling Subsidie Scholing Leerlingwezen	26
	7.6 Trendvolgerschap personeel terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties	26
VIII	Vrijwillige Erkenningsregeling Bosbouwambachtondernemingen	27
IX	Fiscale aangelegenheden	
	Wetsvoorstel wijziging Natuurschoonwet 1928 en de Wet op de Vermogensbelasting 1964	28
X	Internationale aangelegenheden	
	10.1 Communautaire aangelegenheden	29
XI	Ruimtelijke ordening en grondgebruikszaken	
	11.1 Algemeen	30

	11.2 Vierde Nota over de ruimtelijke ordening	30
	11.3 Natuurbeleidsplan	32
	11.4 Structuurnota Landbouw	33
	11.5 Voorontwerp-Natuurbeschermingswet	34
	11.6 Voorontwerp-Flora- en Faunawet	35
	11.7 Beschikking ter zake van het uit productie nemen van bouwland	36
	11.8 Grensoverschrijdend Park "Kalmthoutse Heide"	37
	11.9 Streekplannen	38
	11.10 Regionale bosplannen	40
	11.11 Bestemmingsplannen	42
	11.12 Bebouwde kom Boswet	43
	11.13 Faunabeheer	43
	11.14 Golfterreinen en bossen	44
	11.15 Aanleg snelgroeiend bos	45
	11.16 Toezicht in bossen en natuurterreinen	45
XII	Grondwateraangelegenheden	
	12.1 Algemeen	46
	12.2 Derde Nota Waterhuishouding	46
	12.3 Grondwaterwetgeving/toepassing Grondwaterwet	47
	12.4 Provinciale Grondwaterplannen	49
	12.5 Grondwaterbeschermingsplannen/ Verordening Grondwater- beschermingsgebieden	49
	12.6 Grondwateronttrekkingen	50
	12.7 Onderzoek (grond)wateronttrekkingen Overijssel	50
XIII	Waterschapsaangelegenheden	
	13.1 Voorstel Waterschapswet	51
	13.2 Waterschapslasten	51
	13.3 Het waterschap en de beheerder van bos- en natuurterreinen	51
XIV	Milieuaangelegenheden	
	14.1 De problematiek van de verzuring van het milieu	53
	14.2 Eindrapportage verzuringsonderzoek	54
	14.3 Nationaal Milieubeleidsplan	55
	14.4 Bestrijdingsplan verzuring	55
	14.5 Plan van aanpak beperking ammoniakemissie van de landbouw	57
	14.6 Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne	57
	14.7 Milieubeleid en ruimtelijke ordening	58
	14.8 Pieterpad Milieu Estafette	58
XV	Bosbrandweer	
	15.1 Algemeen	59
	15.2 E.G. actie ter bescherming van de bossen van de gemeenschap tegen brand	59
	15.3 Haalbaarheidsonderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van een geautomatiseerd systeem voor de vroegtijdige detectie van bosbrand	61
XVI	Informatica Stimulering Bosbouw	61

XVII	Het Zaadcomité	62
XVIII	Financieel overzicht	62
XIX	Samenstelling bestuur, dagelijks bestuur, secretariaat, hoofdafdeling sociale zaken, afdeling bosbouwambachten, commissies en werkgroepen per 31 december 1989	65
XX	Vertegenwoordiging in andere instellingen	72
	Bijlage 1: Landelijke inventarisatie van de vitaliteit van het Nederlandse bos in 1989	73

I Inleiding

De verslagperiode 1988-1989 was voor de bosbouwsector van veel belang.

In de verslagperiode kwam de eind 1987 bepleite wijziging van het Instellingsbesluit Bosschap tot stand. Bij KB van 25 mei 1989 Stb 230 – in werking getreden op 1 juli 1989 – werd de werkingssfeer van het Bosschap uitgebreid tot de bosbouwambachtondernemingen. De verbreding van de werkingssfeer betekent een belangrijke versterking van het Bosschap, dat nu publiekrechtelijk samenwerkingsorgaan is van alle organisaties van bedrijven, die op het gebied van het bosbeheer actief zijn.

Binnen het Bosschap werd met voortvarendheid gewerkt aan de totstandkoming van een Vrijwillige Erkenningregeling voor bosbouwambachtondernemingen, gericht op verbetering van de sociale en economische structuur van de bosbouwsector. De regeling werd in december 1988 door het bestuur van het Bosschap vastgesteld en trad op 1 juli 1989, gelijktijdig met de wijziging van het Instellingsbesluit Bosschap in werking.

Het was van groot belang dat de minister van Landbouw en Visserij zich reeds in 1988 bereid verklaarde structureel f 3 miljoen extra voor de bosbouw beschikbaar te stellen. Verruiming van de financiële middelen voor de bosbouw kan bijdragen aan de versterking van de financiële positie van de bosbedrijven. Die versterking is dringend nodig om het streven naar gezondmaking van de sociale structuur binnen de bosbouwsector te doen slagen.

In 1988 kwam de Regeling bijdragen bos en landschapsbouw tot stand. Deze regeling kwam in de plaats voor diverse ten aanzien van de bosbouw tot dan toe geldende regelingen. Helaas deden zich in de sfeer van de uitvoering veel problemen voor. Alleen als die problemen worden opgelost zal de nieuwe regeling werkelijk aan haar doel beantwoorden en kunnen bijdragen tot een gezonde ontwikkeling van de bosbouw.

Helaas bleef de ontwikkeling van de vitaliteit van veel bossen zorgen baren. Om verbetering te bereiken zal een krachtige bestrijding van de uitstoot van schadelijke stoffen bij de bron moeten plaatshebben.

Vermeldenswaard is voorts de totstandkoming van de Stichting Informatievoorziening Bosbouw die tot taak heeft de ontwikkeling van informatica voor de bosbouwsector. De stichting werd opgericht nadat de minister van Landbouw en Visserij zich bereid had verklaard gedurende drie jaren bij te dragen in de kosten.

De stichting ving haar werkzaamheden op 1 juli 1988 aan.

Op 1 september 1988 kreeg de reorganisatie van het Staatsbosbeheer haar beslag.

De nieuw ingestelde directie Staatsbosbeheer werd belast met het beheer van de bossen en natuurgebieden van het ministerie van Landbouw en Visserij, terwijl aan de nieuw gevormde directie Bos- en Landschapsbouw de beleidstaken op het gebied van bos- en landschapsbouw werden opgedragen.

De scheiding van beheer en beleid werd door de georganiseerde bosbouw met instemming begroet.

Behalve de hier kort aangeduide punten kwamen in het verslagjaar vele andere zaken aan de orde. Daarop wordt in dit verslag nader ingegaan.

II Wijziging Instellingsbesluit Bosschap

Bij Koninklijk Besluit van 25 mei 1989 werd het Instellingsbesluit Bosschap gewijzigd. Ten gevolge van deze wijziging ressorteren vanaf 1 juli 1989 naast de ondernemingen waarin de bosbouw of de houtteelt wordt uitgeoefend, ook de bosbouwambachtondernemingen onder de werkingssfeer van het Bosschap.

Binnen de organisatiestructuur van het Bosschap wordt aan de bosbouwambachtondernemingen een eigen plaats toegekend, dat geschiedt door instelling van een Afdeling Bosbouwambachten.

De reeds enige jaren op informele wijze functionerende afdeling bosbouwambachten in oprichting zal in 1990 worden geformaliseerd.

Gelijktijdig met de inwerkingtreding van het gewijzigde Instellingsbesluit Bosschap trad de Vrijwillige Erkenningregeling bosbouwambachtondernemingen in werking (zie hoofdstuk VIII).

III Verordeningen

Naast verordeningen inzake registratie, heffingen, begroting en personeelsaangelegenheden werd in de verslagperiode in verband met de komst van een opleidingsfonds voor werknemers in de bosbouw de STIVOS/STOSAS-verordening vastgesteld.

Deze verordening kwam in de plaats van de STIVOS-verordening.

IV Registratie

Op 31 december 1989 waren in totaal 2.027 eigenaren met een gezamenlijk bosareaal van 235.622 ha, inclusief rijbeplantingen omgerekend in hectaren, bij het Bosschap geregistreerd.

V Bosbouwbeleid

5.1 Overleg met de minister van Landbouw en Visserij

In de verslagperiode werd weer een aantal malen overleg gepleegd met de minister van Landbouw en Visserij over diverse bosbouwaangelegenheden. In dat kader pleitte het Bosschap in april 1988 met klem voor verhoging van de overheidsbijdrage aan de bosbouw met f 3 miljoen.

Het Bosschap wees erop, dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn om de in het Meerjarenplan Bosbouw gestelde doelen te bereiken. De werkgelegenheid in de bosbouw loopt nog voortdurend terug. Steeds meer vaste werknemers verdwijnen, terwijl voor jongeren geen perspectief is voor werk in de bosbouw. Bonafide bedrijven worden geconfronteerd met het grijze en het zwarte circuit. De vrijwillige erkenningregeling bosbouwambachtondernemingen is bedoeld om deze ongewenste ontwikkeling te beteugelen. Die regeling kan alleen effect hebben als de bosbouwbedrijven financieel in staat zijn gebruik te maken van de diensten van erkende bedrijven.

Door jaarlijks f 3 miljoen extra voor het bestaande bos beschikbaar te stellen kunnen de ergste knelpunten worden weggenomen.

Met voldoening werd begin juli 1988 kennis genomen van het voornemen van de minister om jaarlijks f 3 miljoen extra beschikbaar te stellen voor instandhouding en ontwikkeling van het bestaande bos.

De verhoging van de financiële middelen zal een positief effect hebben op de instand-

houding en de ontwikkeling van het bestaande bos, en bijdragen tot de zo noodzakelijke verbetering van de economische en sociale structuur van de sector met inbegrip van de werkgelegenheid.

In het overleg vroeg het Bosschap steeds weer aandacht voor de gevolgen van de verzuring voor de bossen. In een aantal gevallen moeten aangetaste bossen voortijdig worden geveld. Het pleidooi van het Bosschap om de bijdrage in de kosten van de herbebossing van dergelijke percelen niet ten laste te laten komen van de normaal voor toekenning van herbebossingsbijdragen beschikbare fondsen maar deze te bekostigen uit de gelden waarover het departement de beschikking heeft gekregen als compensatie voor de afschaffing van de WIR, wees de minister af.

Minister Braks voelde hier niet voor, omdat voor hem het causaal verband tussen de bossterfte en ammoniakuitstoot nog niet volledig vaststond.

Verder gaf het Bosschap de minister als zijn mening, dat in bepaalde situaties tijdelijke opschorting van de herplantplicht dient te worden overwogen.

Evenmin voelde de minister voor tijdelijke opschorting van de herplantplicht in bepaalde gebieden waar de situatie zo ernstig is, dat het onverantwoord is zo verder te gaan. De minister achtte herbebossing met grove den in die situaties nog verantwoord.

Uiteraard kan heroverweging in een later stadium plaats hebben, aldus de minister. De bewindsman wees er daarbij op, dat sinds de inwerkingtreding van de Meststoffenwet de situatie is gestabiliseerd.

Gestreefd wordt naar reductie van de ammoniakuitstoot met 50%, hetgeen betekent, dat het niveau van de jaren vijftig wordt bereikt. De minister gaf het Bosschap de verzekering dat het onderzoek krachtig wordt voortgezet en dat de ontwikkeling van de vitaliteit van het bos zeer nauwlettend wordt gevolgd.

Door het Bosschap werd in dit verband de verwachting uitgesproken, dat aan de bosbouw ongeveer tien miljoen gulden ten goede zal komen van de 40 miljoen die het ministerie van Landbouw en Visserij voor specifieke effectgerichte milieu maatregelen ter beschikking heeft gekregen.

Ook werd gesproken over de impulsen die kunnen uitgaan van het EG landbouwbeleid op de uitbreiding van het bosareaal.

Het Bosschap en de minister waren het er over eens dat het EG-beleid inzake onttrekking van gronden aan de graanproductie waarschijnlijk ook in Nederland de aanleg van bos zal stimuleren.

De kansen daarop zijn vergroot nu het Ministerie van Economische Zaken de Regeling aanleg snelgroeiend bos heeft gecontinueerd.

Na de totstandkoming van de Regeling bijdragen bos en landschapsbouw wees het Bosschap er in het overleg op, dat de verlaging van de vaste bijdrage tot f 90,- per ha gezien de nog steeds zorgwekkende bedrijfsuitkomsten in de bosbouw niet te rechtvaardigen was. De verlaging zal negatieve gevolgen hebben voor de financiering van het bosbedrijf en de werkgelegenheid in de bosbouwsector.

Minister Braks wees er op, dat hij, gegeven de beperktheid van de middelen in het kader van het subsidiebeleid, gedwongen was prioriteiten te stellen. Gelet op het grote belang van de instandhouding van het bosareaal is prioriteit toegekend aan bijdragen in de kosten van herbebossing en bosverzorging; twee zaken die ook voor de werkgelegenheid van belang zijn.

Minister Braks deelde desgevraagd nog mee op dat moment niet over de middelen te beschikken om wederinvoering van een natuurbijdrageregeling te kunnen overwegen.

Ook het bosbouwonderwijs kwam in dit overleg aan de orde. Het Bosschap pleitte voor handhaving van een duidelijke herkenbaarheid van het bosbouwonderwijs in het kader van de reorganisatie van het middelbaar landbouwonderwijs.

Aangedrongen werd op de vorming van een Agrarisch Opleidingscentrum (A.O.C.) rond de Middelbare Bosbouw en Cultuurtechnische School te Velp, waarbij tevens betrokken zijn de Bosbouwtechnische School te Apeldoorn, de Lagere Agrarische School te Twello en de Middelbare Agrarische School te Zutphen.

Ook de minister toonde zich voorstander van duidelijke herkenbaarheid van het bosbouwonderwijs.

5.2 De bosbouw en de begroting van het Ministerie van Landbouw en Visserij.

Het Bosschap sprak in een reactie op de in september 1988 bij de Tweede Kamer ingediende landbouwbegroting voor het jaar 1989 zijn vreugde uit over de in de begroting uitgetrokken structurele verhoging van f 3 miljoen voor instandhouding en beheer van het bestaande bos.

De extra middelen zijn niet alleen van belang voor de instandhouding en ontwikkeling van het bos, maar ook voor de werkgelegenheid in de bosbouwsector.

In de begroting wordt de betekenis van samenwerking tussen boseigenaren onderstreept. De minister kondigde aan dat hij de samenwerking blijft stimuleren.

Het Bosschap achtte dit van groot belang, maar wees er wel op dat het effect van de stimulering afhankelijk zal zijn van de wijze waarop invulling aan de stimuleringsregeling zal worden gegeven.

Het Bosschap maakte zich ernstig bezorgd over de nadelige gevolgen van de verzuring voor de bossen.

Tegen die achtergrond werd de opstelling van een integraal beleidsplan voor de bestrijding van de ammoniakemissie uit dierlijke mest toegejuicht, evenals het voornemen om in het mestonderzoek de ammoniakemissie in relatie tot de schadelijke gevolgen van zure depositie meer aandacht te geven.

Ook het proefprogramma ter beperking van de effecten van de verzuring op bos achtte het Bosschap een goede zaak.

Dit alles neemt niet weg, dat de grootst mogelijke voortvarendheid geboden is bij de beperking van de verzuring. De bosbouw heeft dringend behoefte aan een drastische beperking van de ammoniakemissie op korte termijn.

Het aangekondigde uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw voor de jaren 1989 – 1994 is voor de bosbouwsector onmisbaar als concretisering van het bosbouwbeleid.

Het Bosschap juichte de voorgenomen bosuitbreiding toe, evenals de continuering van de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos van het Ministerie van Economische Zaken. Die regeling kan in combinatie met andere regelingen de aanleg van nieuwe bossen stimuleren.

5.3. De kabinetsformatie 1989

Met het oog op de vorming van een nieuw kabinet richtte het Bosschap zich bij brief d.d. 8 september 1989 tot de kabinetsinformatuur. Aangedrongen werd op:

- a. verbetering van de milieuomstandigheden;
- b. opstelling van een uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw;

- c. versterking van de financieel economische positie van de bosbedrijven en verbetering van de sociale structuur van de bosbouwsector;
- d. regeling van de schade die het gevolg is van de milieuvervuiling en ontwikkeling van een overlevingsstrategie.

ad a Verbetering van de milieumstandigheden

Het Bosschap drong, gelet op de zorgen barend de ontwikkeling van de vitaliteit van veel bossen, aan op drastische en in feite een veel grotere terugdringing van de uitstoot van schadelijke stoffen dan in het Nationaal Milieubeleidsplan (zie verder hoofdstuk XIV) is voorzien.

Alleen op die manier kan worden bereikt dat de milieumstandigheden zodanig verbeteren dat weer voldoende perspectief voor een gezonde ontwikkeling van de bossen ontstaat.

ad b Opstelling van een Uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw

De in 1987 vastgestelde regeringsbeslissing Meerjarenplan Bosbouw is niet uitvoeringsgericht. Daarom pleitte het Bosschap er voor dat op korte termijn een realisatie uitvoeringsprogramma wordt opgesteld, dat adequaat financieel is onderbouwd en dat rekening houdt met een tweetal ontwikkelingen waarmee in het Meerjarenplan Bosbouw zelf geen rekening is gehouden, te weten:

- de zorgwekkende ontwikkeling van de vitaliteit van veel bossen;
- de ontwikkelingen in de landbouw die o.m. hebben geleid tot de braaklegging van landbouwgronden.

ad c Versterking van de financieel-economische positie van de bosbedrijven en verbetering van de sociale structuur van de bosbouwsector

Gegeven het grote belang van bossen voor openluchtrecreatie, natuur en landschap en de noodzaak de financiële basis van het bosbedrijf te versterken pleitte het Bosschap voor een verhoging van de vaste bijdrage tot het niveau van 1977, gecorrigeerd met de sedertdien opgetreden geldontwaarding. Dit komt neer op een verhoging tot f 125,- per ha per jaar.

Verhoging van de vaste bijdrage in het kader van de Regeling bijdragen bos en landschapsbouw tot dat niveau zal ook bijdragen tot de verbetering van de sociale structuur van de sector. Het Bosschap wees er in dit verband op, dat binnen de bosbouwsector zelf met de invoering van een vrijwillige erkenningsregeling voor bosbouwambachtbedrijven wordt getracht de sociale en economische structuur te verbeteren. Het welslagen daarvan is evenwel in sterke mate afhankelijk van de financieel-economische positie van de bosbedrijven.

Ook voor de werkgelegenheid is de bepleite versterking van de financieel economische positie van de bosbedrijven noodzakelijk.

Gepleit werd verder voor wederinvoering van een natuurbijdrageregeling, op grond waarvan aan eigenaren van natuurterreinen een bijdrage per hectare per jaar wordt verstrekt gelijk aan de vaste bijdrage voor bossen, derhalve van f 125,- per hectare per jaar.

ad d Regeling van de schade die het gevolg is van de milieuvervuiling en ontwikkeling van een overlevingsstrategie

Het Bosschap wees er op, dat op een aantal plaatsen hier te lande reeds bossen aan de

gevolgen van de vervuiling zijn bezweken, bijvoorbeeld in de Peelregio. Het laat zich aanzien dat nog meer bossen voortijdig zullen moeten worden geveld, omdat zij op het punt staan af te sterven.

Voor de betrokken bosbedrijven betekent dit een zeer ernstige schade, die zij onmogelijk zelf kunnen dragen.

Tegen die achtergrond pleitte het Bosschap voor een regeling op grond waarvan in gevallen, dat tot voortijdige velling moet worden overgegaan, de schade wordt vergoed.

5.4 Regeling bijdragen bos en landschapsbouw

Op 16 februari 1988 vroeg de minister van Landbouw en Visserij het Bosschap advies over een door hem opgestelde ontwerp-Regeling bijdragen bos en landschapsbouw waarin verschillende bijdrageregelingen ten aanzien van het bos zijn ondergebracht.

Het Bosschap stemde in zijn advies d.d. 29 april 1988 in met de onderbrenging van de verschillende bijdrageregelingen in één regeling. Het onderschreef de daarvoor in de toelichting gegeven motieven, te weten:

- bevordering van een zo doelmatig mogelijke aanwending van de beperkte budgettaire middelen;
- bevordering van de efficiency zowel op het gebied van de controle als op het vlak van de administratieve procedures.

Bovendien bevordert onderbrenging van de verschillende regelingen in één regeling de overzichtelijkheid.

Bij het onderdeel bijdragen terzake van herbebossing onderkende het Bosschap in de ontwerp-regeling een duidelijke tendens tot toenemende regulering op het gebied van het bosbeheer. In dit verband wees het Bosschap op de in artikel 12 opgenomen bevoegdheid voor de minister om te bepalen dat voor herbebossing met door hem aangewezen boomsoorten geen bijdragen worden verleend, en op de in artikel 44, eerste

lid onder c geïntroduceerde onderhoudsplicht gedurende 15 jaren. Het bepaalde in artikel 12 houdt in beginsel een directe beperking van de beheersvrijheid in.

Het Bosschap stelde dat aan een dergelijke beperking geen behoefte bestond nu toch ten aanzien van herbebossing de eis gesteld wordt, dat deze bosbouwkundig verantwoord moet worden uitgevoerd (artikel 14 onder a). Bovendien vond het Bosschap de verzwa- ring van de voorwaarden welke worden verbonden aan het verlenen van bijdragen in de kosten van herbebossing niet op zijn plaats. Het wees er in dit verband op dat het bij herbebossing gaat om het voldoen aan een in de Boswet verankerde plicht, die in feite neerkomt op een investeringsdwang.

De nieuwe Regeling bijdragen bos en landschapsbouw trad op 2 september 1988 in werking. Zij vervangt een groot aantal bestaande bijdrageregelingen, waaronder de Regeling bosbijdragen 1983.

Op grond van de Regeling bijdragen bos en landschapsbouw kunnen bijdragen worden aangevraagd voor:

1. het duurzaam beheer van bos
2. herbebossing
3. werkzaamheden ten behoeve van de instandhouding en ontwikkeling van bos (anders dan herbebossing)
4. de aanleg van bos of van landschappelijke beplantingen (anders dan herbebossing)
5. het herstel van waardevolle bomen
6. het tot stand brengen van landschapsstructuurplannen

De bijdrage in het duurzaam beheer geschiedt net als voorheen in de vorm van een vaste hectarebijdrage. De bijdragen voor herbebossing, voor bosinstandhouding en -ontwikke- ling en voor aanleg van bos en landschappelijke beplantingen worden berekend op basis van door de minister vastgestelde standaardbedragen. Voorheen geschiedde dit op basis van een procentuele bijdrage in de kosten ("75%-regeling"). De standaardbedragen en de werkzaamheden waarvoor bijdragen kunnen worden toegekend werden tegelijk met de subsidieregeling in de Staatscourant van 2 september 1988 bekendgemaakt (Regeling werkzaamheden en standaardbedragen bijdragen bos en landschapsbouw). Alle aanvr- agen voor bijdragen moeten voortaan worden gericht aan de minister van Landbouw en Visserij en moeten worden ingediend bij de districts bureaouhouder (DBH) van het desbetreffende gebied. De districts bureaouhouders ressorteren onder de nieuw ingestelde Directie Uitvoering Regelingen. Deze directie is belast met de administratieve verwer- king en de uitbetaling van alle subsidieregelingen van het Ministerie van Landbouw en Visserij. De Directie Bos- en Landschapsbouw wordt belast met de inhoudelijke beoor- deling van de subsidieaanvragen voor bos- en landschapsbouw. Nieuw is ook dat de boseigenaar jaarlijks alle bijdragen die op hetzelfde object betrekking hebben op één formulier moet aanvragen. Men kan dus slechts eenmaal per jaar een aanvraag indienen. Dit moet gebeuren na 1 januari en vóór 1 september van het jaar, voorafgaand aan het jaar of de periode waarvoor de bijdrage wordt aangevraagd. Alle bijdragen, met uitzondering van de vaste hectarebijdrage en de bijdrage voor herbebossing via natuur- lijke verjonging, worden toegekend onder de bepaling dat de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd vóór 1 oktober van het jaar waarop de aanvraag betrekking heeft.

Veel bevreemding wakte de bepaling dat de bij inwerkingtreding van de nieuwe regeling (2 september 1988) geen aanvragen voor bijdragen in 1989 meer konden worden ingediend omdat de datum van 1 september reeds was verstreken.

De minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij bleek desgevraagd niet bereid dit via een overgangsregeling te wijzigen.

Bij brief d.d. 19 april 1989 gericht aan de directeur-generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg van het Ministerie van Landbouw en Visserij vroeg het Bosschap aandacht voor een aantal knelpunten. De knelpunten hadden onder meer betrekking op de aanvraag procedure, de termijn tussen aanvraag en uitvoering van boswerk, de samenwerking tussen boscigenaren, de intensieve verzorging en de overgang van de uit 1983 stammende bosbijdrageregeling naar de nieuwe regeling uit 1988.

Gepleit werd voor snelle invoering (mei 1989) van de voorgestelde aanpassingen omdat anders de bijdrageregeling in het uitvoeringsjaar 1990 waar het de feitelijke uitvoering van boswerk betreft weinig effect zou sorteren.

In 1989 werden, vooruitlopende op een algehele herziening van de regeling enige wijzigingen in de toepassing ervan aangebracht, die op een aantal punten soelaas brachten.

De wijzigingen betreffen:

- De regel, dat bij het gedeeltelijk niet uitvoeren van werkzaamheden waarvoor een bijdrage is toegekend, de gehele bijdrage vervalt, is gewijzigd.

Bepaald werd, dat bij het gedeeltelijk niet uitvoeren een korting op de bijdrage plaatsvindt. Bij niet uitvoering van 10% van de werkzaamheden wordt een korting toegepast op de bijdrage van 20%. Voert men de helft van het werk niet uit, dan bedraagt de korting 100%.

Het Bosschap vindt dit een wel zeer zware "straf", zeker als uitvoering achterwege blijft door omstandigheden die als overmacht worden aangemerkt. In de natuur kan men nu eenmaal niet plannen zoals bij industriële productieprocessen.

Het zou reëler zijn gewoon naar evenredigheid te korten op de bijdrage.

- Voor het jaar 1990 werd de aanvraagtermijn verlengd tot 1 november 1989.
- In afwijking van de onderhoudsverplichting van 15 jaar mag binnen die termijn worden geveld, als voor het betreffende bos tevens een bijdrage op grond van de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos 1988 is toegekend en per hectare ten minste 200 m³ hout dat geschikt is voor industriële verwerking kan worden geoogst.
- Vermelding van kadastrale gegevens is niet meer nodig als er een beheersplan is.

5.5 Advies inzake vorming grotere bosbeheerseenheden

Naar aanleiding van een adviesaanvraag over de mogelijkheden om de vorming van grotere bosbeheerseenheden te stimuleren bracht het Bosschap op 29 april 1988 advies uit aan de minister van Landbouw en Visserij. Daarin wees het Bosschap er op dat de samenwerkingsverbanden in de Nederlandse bosbouw in twee categorieën kunnen worden ingedeeld, te weten:

- regionale of provinciale bosgroepen met als doel gemeenschappelijk opereren op de markt;
- lokale bosgroepen zijnde samenwerkingsverbanden van kleine bosbezittingen (<5 ha) met als doel beheerssamenwerking in groepsverband.

Enkele samenwerkingsverbanden zijn ontstaan nadat boscigenaren goede ervaringen hadden opgedaan met de gezamenlijke verkoop van hout na de stormrampen in de jaren 1972 en 1973.

De meeste samenwerkingsverbanden zijn evenwel gedurende de laatste 10 jaren tot stand gekomen, dat wil zeggen in de periode na 1976, gedurende welke de overheid via de bosbijdrageregelingen (de Beschikking bosbijdragen 1976 en de Beschikking/ Regeling bosbijdragen 1983) de bosbouw structureel heeft gesteund. Daardoor nam het activiteitsniveau toe, waardoor het belang van samenwerking evidentier werd. Immers waar geen of weinig activiteiten zijn is samenwerking van geen of weinig betekenis. Deze realiteit dient nadrukkelijk in het oog te worden gehouden.

In zijn advies vroeg het Bosschap ook aandacht voor de circa 60.000 ha bos die eigendom zijn van eigenaren die minder dan 5 ha bos bezitten.

Tengevolge van de sterke versnippering en mede doordat de structurele bijdrageregelingen voor de bosbouw niet of nauwelijks toegankelijk zijn voor deze eigenaren, wordt dit kleinschalige bosbezit niet of nauwelijks beheerd.

Dientengevolge bestaat er achterstand in bosverjonging, onderhoud, kap, etc.. Dit verwaarloosde deel van het bosbestand heeft echter een productiepotentieel van circa 4 m^3 per ha per jaar. In totaal circa 200.000 m^3 per jaar.

Het Bosschap wees er op, dat de eigenaren van zulk sterk versnipperd bosbezit tot samenwerking bereid zijn, mits een financieel sluitende exploitatie mogelijk is. Die is evenwel alleen te bereiken als de te formeren bosgroepen onder de Regeling bijdragen bos en landschapbouw kunnen worden gerangschikt en in die regeling wordt voorzien in de mogelijkheid tot het verstrekken van bijdragen in de voorbereidingskosten van dergelijke bosgroepen. Juist die voorbereidingskosten blijken in de praktijk hoog te zijn. Er moeten namelijk veel werkzaamheden worden verricht om de eigenaren van kleine bosbezittingen op te sporen en tot samenwerking te bewegen. Het Bosschap stelde dat een éénmalige bijdrage in de voorbereidingskosten ad f 150,- per ha aan degene die de bouseigenaren opspoort en tot samenwerking heeft gebracht, een toereikende stimulans zou betekenen.

Het pleitte dan ook voor beschikbaarstelling van additionele middelen ten behoeve van verstrekking van een éénmalige bijdrage van f 150,- per ha in de voorbereidingskosten van lokale bosgroepen waarin kleine bouseigenaren gaan samenwerken bij het beheer.

Verder pleitte het Bosschap – gelet op de belangrijke rol van de coördinatie in het kader van regionale samenwerking – voor een structurele bijdrage van overheidszijde aan de regionale bosgroepen van 50% in de kosten van de coördinatie, zulks mede om verbreding en verdieping van de samenwerking mogelijk te maken.

Deze bijdrage ware gedurende 10 jaren te verstrekken.

Op 17 april 1989 trad de Regeling beheer samenwerking bos (d.d. 12 april 1989) in werking.

De regeling voorziet in een toeslag op de vaste areaalsbijdrage van de Regeling bijdragen bos en landschapbouw van f 10,- per ha per jaar voor een periode van ten hoogste 5 jaar aan bouseigenaren die deelnemen aan een samenwerkingsverband.

5.6 Advies inzake wijziging Beschikking vrijstelling meldings- en herplantplicht

De minister van Landbouw en Visserij vroeg het Bosschap advies over zijn voornemen om de Beschikking vrijstelling meldings- en herplantplicht van 5 oktober 1982 te wijzigen waardoor de termijn van de vrijstelling van 25 naar 30 jaren wordt verlengd in verband met de uitbreiding van het aantal boomsoorten in de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos 1988.

Het ging daarbij om vier naaldbhoutsoorten ten aanzien waarvan verwacht wordt dat deze niet binnen de thans geldende termijn van 25 jaren voor velling in aanmerking zullen kunnen komen.

In zijn advies wees het Bosschap erop, dat het op grond van opbrengsttabellen van de Dorschkamp realistisch is uit te gaan van een kapleeftijd van ongeveer 40 jaren. De Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos 1988 schept daarvoor in art. 5 tweede lid onder b terecht ruimte. Indien de vrijstellingstermijn op 30 jaren wordt gesteld, wordt men gedwongen voor het verstrijken van die termijn tot velling over te gaan.

Dit betekent dat moet worden gevelde juist op het moment, dat de bijgroei van de in de regeling genoemde naalddhoutsoorten groot is, en nog een aantal jaren groot zal blijven. Bedrijfseconomisch beschouwd is dit voor de betrokkenen een ernstig nadeel. Indien de vrijstellingstermijn gelijk zou zijn aan de termijn waarbinnen op grond van de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos gevelde moet worden, – te weten 40 jaren – dan zou dat voor de betrokkenen veel aantrekkelijker zijn. Men zou kunnen profiteren van de grote bijgroei van de bomen tussen het 30e en 40e levensjaar en daarenboven, gezien de langere duur van de vrijstellingsperiode, meer mogelijkheden hebben om bij de keuze van het tijdstip van velling in te spelen op marktontwikkelingen.

Het stellen van de termijn van de vrijstelling op 30 jaren zal betekenen dat de aanleg van tijdelijk bos bestaande uit de vier in de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos 1988 genoemde naalddhoutsoorten zeer beperkt zal blijven. Het belang van de regeling zal zich dan in hoofdzaak beperken tot degenen die hun grond blijvend willen bebossen. Dat laatste zou mede in het licht van de set-aside regeling moeten worden betreurd. Op grond van deze overwegingen pleitte het Bosschap voor een vrijstellingstermijn van 40 jaren. Bij beschikking van 3 mei 1989 heeft de minister de vrijstellingstermijn verlengd tot 40 jaar.

5.7 Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos

Het Ministerie van Economische Zaken evalueerde eind 1987/ begin 1988 de werking van de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos (f 3000,- regeling) teneinde een verantwoorde beslissing te nemen over eventuele continuering van deze regeling. De regeling had tot doel de aanleg van snelgroeiend bos ten behoeve van de houtvoorziening hier te lande te stimuleren.

Door diverse oorzaken was in het kader van deze regeling tot 1988 slechts een beperkt areaal snelgroeiend bos aangelegd.

In verband met deze evaluatie vroeg het Bosschap bij brief d.d. 25 april 1988 aandacht voor het feit, dat het komend beleid ter beperking van de graanproductie ook gevolgen zal hebben voor de Nederlandse situatie. Er zullen ook in Nederland boeren voor de keuze worden gesteld van de regelingen in het kader van dat beleid gebruik te maken. Een van de mogelijkheden die voor boeren die de graanproductie willen staken openstaat, is bebossing van de uit productie te nemen grond.

De aanleg van snelgroeiend bos zal naar de overtuiging van het Bosschap sterk worden gestimuleerd, indien boeren die hun grond met snelgroeiend bos willen beplanten, boven de hectarevergoeding, waarop zij krachtens de regeling op grond van het E.G.-beleid aanspraak kunnen maken, nog een beroep kunnen doen op een bijdrage op grond van de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos.

Tegen de achtergrond van het voorgaande pleitte het Bosschap er met klem voor de Regeling bijdragen aanleg snelgroeiend bos te continueren.

Het pleidooi van het Bosschap en dat van andere organisaties resulteerde in continuering van de regeling bij beschikking d.d. 14 oktober 1988 van de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en van Economische Zaken met terugwerkende kracht van inwerkingtreding vanaf 1 mei 1988.

Behalve bebossingen met boomsoorten van de geslachten Populier of Wilg valt nu ook bebossing met boomsoorten als Fijnspar, Sitkaspar, Corsicaanse den en Douglas onder

de werkingssfeer van de regeling, met voor de diverse boomsoorten verschillende eindtermijnen (leeftijd) waarbinnen de velling moet plaatshebben. De regeling loopt tot en met 1992 of zoveel eerder als het beschikbare bedrag ad f 13 miljoen zal zijn uitgeput. Het beschikbare bedrag is toereikend voor de aanplant van ruim 4000 ha tijdelijk bos.

5.8 Advies inzake de besteding van f 5 miljoen effectgerichte (bosbouw) maatregelen

In zijn nota inzake de besteding van f 5 miljoen aan effectgerichte maatregelen in het Nederlandse bos kondigde de minister van Landbouw en Visserij aan dat dit bedrag jaarlijks structureel beschikbaar komt voor maatregelen ter verbetering van de toestand van het Nederlandse bos, die als gevolg van milieuvervuiling verbetering behoeft. Deze maatregelen hebben betrekking op start- en voorraadbemesting van voor verzuring gevoelige bosbodems met kalium en magnesium, extra herbebossingsmiddelen bij noodvelling en verhoogde bijdrage bij vervroegde velling, bosbescherming door middel van bosaanleg, minerale giften en bekalking van bestaand bos en intensieve nazorg. Op 9 april 1989 bracht het Boschap naar aanleiding van deze nota advies uit.

Het Boschap onderschreef ten volle de prioriteit die in de nota werd toegekend aan start- en voorraadbemesting, aan extra herbebossings en aan toekenning van een verhoogde herbebossingsbijdrage (90%) indien sprake is van noodzakelijk vervroegde vellingen.

Het Boschap wees verder op het belang van een bijdrage in de kosten van intensieve nazorg en van mineralengiften en bekalking van het bestaande bos. Gelet op de mogelijke effecten van mineralengiften en bekalking op langere termijn onderstreepte het Boschap, dat het van veel belang is de ontwikkeling van de onderhavige opstanden te volgen.

5.9 Uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw

Eind 1988 vroeg de directeur Bos- en Landschapsbouw van het Ministerie van Landbouw en Visserij het Bosschap vertrouwelijk kennis te nemen van een eerste concept-Uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw en hem terzake te adviseren in een nader te houden overleg. De directeur Bos- en Landschapsbouw deed dit teneinde het bosbouw-bedrijfsleven in een vroegtijdig stadium bij de opstelling van het uitvoeringsprogramma te betrekken.

Het Bosschap stelde de directeur Bos- en Landschapsbouw eind januari 1989 in kennis van zijn bevindingen.

Het definitieve concept-Uitvoeringsprogramma verscheen niet meer in de verslagperiode.

VI Economische aangelegenheden

6.1 Bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw

Uit het LEI-onderzoek naar de bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw blijkt, dat op de 91 geënquêteerde bosbedrijven met in totaal circa 24.000 ha bos de gemiddelde bedrijfsresultaten er in 1987 en 1988 als volgt uitzagen:

Opbrengsten per hectare:	1987 f	1988 f	Kosten per ha:	1987 f	1988 f
Houtopbrengsten:			Arbeidskosten	107	98
op stam	83	100	Werk door der-		
geveld	85	59	den	92	93
			Werktuigkosten	33	32
totaal	168	159	Grond- en hulp-		
Overige en incidentele			stoffen	23	32
opbrengsten	35	33	Grond en hout-		
Subsidies en bijdragen			opstand	35	36
Bosbijdrageregeling	91	90	Beheer, lei-		
Onrendabele werkzaamheden	22	1	ding en toezicht	133	143
(Her)bebossing	33	69			
Overige	37	14			
	-----	-----	Overige be-		
Totaal	183	174	drijfskosten	9	9
Jachtverhuur	25	27			
Bedrijfsresultaat					
(negatief)	21	50			
	-----	-----		-----	-----
Totaal	432	443		432	443

Globale vergelijking van de cijfers van 1988 met die van 1987 leert dat het negatief bedrijfsresultaat in 1988 vergeleken met 1987 steeg van f 21,- tot f 50,- per hectare.

Deze stijging van het verlies vloeide voort uit een daling van de opbrengsten uit de verkoop van geveld hout, en een daling van het bedrag dat in totaal aan subsidies en bijdragen werd ontvangen ondanks een verdubbeling van de herbebossingsbijdrage. Verder valt op, dat de kosten van beheer en leiding toenamen en dat de arbeidskosten daalden.

De stijging van de herbebossingssubsidie houdt verband met het ruimer beschikbaar komen van overheidsmiddelen in 1988 voor dit doel vergeleken met 1987. Bij de uitvoering van werk door derden vond een duidelijke verschuiving van bosonderhoud (niet subsidieel) naar herbebossing plaats.

6.2 De houtmarkt

De in de vorige verslagperiode gemelde toename van economische activiteit zette zich in versterkte mate voort. Op Europees niveau waren 1988 en 1989 zelfs topjaren voor wat betreft het verbruik van gezaagd naaldhout: bijna 81 miljoen m³ werd er jaarlijks verbruikt. Het verbruik van gezaagd loofhout lag op een niveau van ruim 21 miljoen m³.

De loofhoutmarkt werd internationaal in toenemende mate beïnvloed door het feit dat men in meer tropische landen overgaat op het zelf opwerken van het rondhout in de eigen industrie. In toenemende mate wordt er, onder invloed van de publieke en politieke discussie rondom het gebruik van tropisch hout en de zorg voor tropische bossen, gekeken naar andere houtsoorten. Onder andere voor beuk lijkt een toenemende belangstelling te ontstaan.

Een en ander werkte ook nadrukkelijk door in de prijzen voor het rondhout dat als grondstof voor de zagerijen dient: in het tweede halfjaar van 1989 stegen de prijzen vooral in Duitsland en België met soms tientallen procenten tot niet eerder gekende hoogte. Het leek er op dat de rondhoutleveranciers ook een – meer dan evenredig – aandeel wilden incasseren van de gestegen prijzen voor het gezaagde hout. Ook in Scandinavië waren de prijzen voor het oogstseizoen 1989-1990 met tien à vijftien procent gestegen.

Door de politieke ontwikkelingen in het Oostblok, vooral in het tweede halfjaar van 1989, zijn de verwachtingen in de Bondsrepubliek Duitsland over een nieuwe afzetmarkt hoog gespannen. Ook enkele Nederlandse bedrijven oriënteren zich op mogelijkheden van grondstofleverantie en op afzet van gereed produkt.

De prijzen voor het rondhout, dat als grondstof dient voor de celstofindustrie in Scandinavië stegen met ca. 8%. De achtergrond daarvan, vooral in Zweden, is dat men in toenemende mate de import van rondhout en chips wil terugdringen ten gunste van een beter gebruik van de bijgroei in eigen land.

De periode van hoogconjunctuur voor de celstof en papierindustrie werd in de tweede helft van 1989 duidelijk afgezwakt: na prijsstabilisatie rond de zomer in de USA en Canada zette het effect daarvan zich door naar het Europese vasteland zodat tegen het einde van het jaar veel fabrieken werden stilgelegd voor "technisch onderhoud" ten einde de voorraden eindprodukt niet verder te laten oplopen. Deze tendens zal zich naar verwachting ook nog in 1990 voortzetten.

De prijzen voor het rondhout dat door de spaanplaatindustrie wordt opgenomen, kwamen verder onder druk te staan door een toegenomen aanbod van zagerijafval. Een gelukkige omstandigheid is de toenemende produktie van MDF (Medium Density Fireboard). Door de ingebruikname van enkele nieuwe produktieeenheden ontstond uitbreiding van afzetmogelijkheden.

Voor de Nederlandse markt waren de volgende zaken vermeldenswaard.

De prijzen voor het naaldhout-papierhout bleven op hetzelfde niveau als daarvoor, zij het dat fijnspar een gulden per stere zakte. Als gevolg van een uitgebreide revisie van één van de papiermachines ontstond enige stagnatie in de afzet van het papierhoutsortiment,

maar in het algemeen was er sprake van een stabiele situatie. Datzelfde kon ook worden gezegd van de afzet van populiere rondhout voor de fabrikage van vouwkarton.

De afzet van populier naar zagerijen ten behoeve van de emballageindustrie trok sterk aan, hetgeen ook in een opwaartse prijsbeweging resulteerde. In het algemeen trok de hele markt voor houten emballage en pallets sterk aan. De konsekwentie daarvan was terug te vinden in een prijsverbetering voor het geleverde rondhout en in een vergroot investeringsniveau bij de zagerijen en fabrikanten van kisten en pallets.

Ook de handel in en de produktie van palen in allerlei soorten en maten zat in een duidelijk opwaartse beweging. Van de zijde van de heipalenleveranciers wordt een duidelijk positief effect gemeld van de produktpromotie die in samenwerking met het Centrum Hout wordt uitgevoerd. Eenheid in maatvoering en kwaliteitsaanduiding gekoppeld aan garanties omtrent kwaliteit bewerkstelligden een hernieuwde belangstelling voor de houten heipaal. Produkt(ie)promotie en kwaliteitswaarborg worden ook door de Vereniging van Houtimpregneerbedrijven samen met het Centrum Hout ondernomen. Een belangrijk aspect in dit marktsegment wordt gevormd door de milieueisen tijdens het impregneerproces en met betrekking tot de toepassing van geïmpregneerd hout. De branche toont zelf zeer veel initiatief richting overheid en afnemers om te komen tot een duidelijke normstelling. Ook in Europees verband – de Commision Europeenne de Normalisation – worden activiteiten ontplooid om op Europees niveau tot eenheid in normering te komen.

Europese eenheid in tal van zaken is nodig om een daadwerkelijke open markt per 1992 te realiseren. Het Centrum Hout coördineert activiteiten op dit vlak samen met het Nederlands Normalisatie Instituut.

Binnen de industrie was sprake van een toename op het vlak van internationale samenwerking en overnames van bedrijven. Vooral de Zweedse en Finse concerns manifesteerden zich steeds duidelijker in Europa door overname van tal van bedrijven. In Nederland werd door KNP het onderdeel KNP-vouwkarton verkocht aan het Oostenrijkse Mayr Melnhof concern. KNP zelf nam een aanmerkelijk belang in Leylam Mürtztaler (Oostenrijk). Parengo (behorend tot de Duitse Haindl groep) en Shotton (in Wales en behorend tot de Finse United Paper Mills) zijn beide actief betrokken bij de in 1988 opgerichte Britse zagerijcombinatie BSW (totale rondhoutinname van ca. 500.000 m³). Een en ander brengt de toenemende internationale verwevenheid van de papierindustrie en de zagerijen in beeld. Een niet onbelangrijke reden daarvoor is de noodzaak om de grondstofvoorziening voor de verwerkende industrie zo goed mogelijk voor langere termijnen zeker te stellen. Zagerijen worden voor hun functioneren afhankelijk van de afzetmogelijkheden van de chips in de pulp- en papierindustrie en omgekeerd wordt deze industrie afhankelijker van de chipsproduktie naarmate zagerijen in staat blijken om steeds dunner rondhout tot goed zaaghout op te werken.

De hiervoor geschetste ontwikkelingen hebben zich grotendeels aan de waarneming van de Nederlandse bouseigenaren onttrokken. Een gebrekkige voorlichting en een marktstructuur waarin de bouseigenaar op individuele basis met exploiterende rondhouthandelaren zaken doet, maken dat er onvoldoende rechtstreeks contact is met de verwerkende industrie. Daardoor is de afstemming van vraag en aanbod niet optimaal. Dat dit resulteert in een zwakke sector is genoegzaam bekend. Het gevolg is dan ook dat prijsverbeteringen aan de afzetkant nog nauwelijks doorgegeven kunnen worden aan de bouseigenaar: de financiële positie van veel exploitanthandelaren staat zo onder druk dat prijsverbetering veelal eerst het eigen bedrijf ten goede komt.

Door enkele bedrijven werd dan ook geïnvesteerd in volwaardige forwarders voor het houttransport, terwijl ook de eerste processoren voor houtverwerking hun intrede deden

in de Nederlandse bosbouw. Inmiddels is gebleken dat de nieuwe generatie van Scandinavische bosbouwmachines uitstekend inzetbaar is in de Nederlandse omstandigheden. Er is weinig tot geen uitslepschade, de snoeikwaliteit is goed en de erbij behorende sortimenten zijn ook voor het bedieningspersoneel in ergonomisch opzicht een belangrijk voordeel ten opzichte van de traditionele langhoutmethode. De noodzaak tot investeren in gemechaniseerde houtoogst wordt ook ingegeven door een toenemende schaarste aan vakbekwaam personeel dat in staat en bereid is om de zware bosarbeid verbonden aan de houtoogst te verrichten.

Met de inwerkingtreding van de Vrijwillige erkenningsregeling voor bosbouwambacht-ondernemingen per 1 juli 1989 wordt een begin gemaakt met het verbeteren van de sociaal economische structuur van de sector. Hopelijk ontstaat daardoor weer een situatie waarin het werkgevers mogelijk wordt om ook in opleiding van personeel te investeren.

6.3 Project "Nederlands hout"

Het Boschap besloot te gaan bijdragen aan het project "Nederlands hout", dat met begeleiding van het Centrum Hout wordt uitgevoerd. Dit project, dat mede wordt gefinancierd door de Ministeries van Economische Zaken en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, is gericht op onderzoek naar de mogelijkheden om Nederlands hout een marktpositie te geven die gelijkwaardig is aan importhout van dezelfde intrinsieke kwaliteit. Voor de bosbouw hier te lande een uiterst belangrijke zaak.

6.4 Houtoogststatistiek en houtoogstprognose

Het project "Houtoogststatistiek en houtvoorzieningsprognose", waarbij het Boschap is betrokken vond verdere voortgang. Het bleek nog niet mogelijk om al met resultaten te komen. De voortgang van dit project wordt bewaakt door de Overleggroep Houtvoorziening en Houtproductie. Naar verwachting zullen in 1990 de eerste resultaten kunnen worden gepubliceerd.

VII Sociale aangelegenheden

7.1 C.a.o. particuliere bosbouw

a. werkingssfeer c.a.o.

Met ingang van 1 januari 1988 werden de bepalingen van de c.a.o. particuliere bosbouw (looptijd 1 maart 1987 t/m 28 februari 1989) van toepassing verklaard op werkgevers en werknemers van bosbouwambachtondernemingen. In verband daarmee trad de Algemene Vereniging Inlands Hout (AVIH) als werkgeversvertegenwoordiger van bovengenoemde ondernemingen toe tot deze c.a.o..

Onder een bosbouwambachtonderneming wordt verstaan een onderneming die tegen betaling werkzaamheden verricht in bossen of andere houtopstanden, welke bedrijfsmatig in ondernemingen waarin de bosbouw of de houtteelt wordt uitgeoefend plegen te worden verricht.

b. C.A.O. particuliere bosbouw 1989 - 1991

Op 21 juli 1989 werd tussen partijen in de hoofdafdeling sociale zaken overeenstemming bereikt over de c.a.o. particuliere bosbouw 1989-1991 (looptijd 1 maart 1989 t/m 28 februari 1991).

De belangrijkste punten uit het c.a.o.-akkoord zijn:

- initiële loonsverhogingen per 2 juli 1989 van 1% en per januari 1990 van 1%;
- handhaving systeem prijscompensatie (op 2 juli 1989 1,1% loonsverhoging);
- toekenning van 2 uitkeringen ineens in de c.a.o.-periode, te weten per eind februari 1990 en per eind februari 1991 van elk f 180,- (vakvolwassen werknemers) gerelateerd aan de duur van het dienstverband en de werkelijke arbeidstijd in het c.a.o. tijdvak 1989-1991;

- invoering vervroegde uittreding voor werknemers met 40 dienstjaren in de agrarische sectoren vanaf hun 58-jarige leeftijd (ingaaande 1 januari 1990);
- handhaving normale arbeidstijd van 38 uur per week of 40 uur per week bij een roostervrije dagenregeling van 24 dagen in de contractperiode maart 1989 tot en met februari 1991.

Op 31 december 1988 golden in de particuliere bosbouw de volgende tijdlonen:

a. Losse werknemers

leeftijd en functie jaren	functiegroep I	functiegroep II	functiegroep III
	weekloon	weekloon	weekloon
17 jaar	f 316,70	f 367,90	f 384,50
18 jaar	f 354,60	f 418,00	f 436,80
19 jaar	f 392,80	f 465,10	f 486,00
20 jaar	f 430,60	f 518,10	f 541,40
21 jaar	f 468,60	f 547,50	f 572,10
22 jaar en ouder	f 506,70		

functie jaren	functiegroep II	functiegroep III
0	f 588,70	f 615,20
1	f 599,00	f 626,20
2	f 609,40	f 638,00
3	f 620,30	f 649,70
4	f 630,80	f 662,50

functie jaren	functiegroep IV	functiegroep V
0	f 643,50	f 675,20
1	f 656,30	f 688,60
2	f 668,00	f 702,10
3	f 682,40	f 716,50
4	f 696,30	f 730,50

De uurlonen worden berekend door het weekloonbedrag te delen door respectievelijk 40 (bij een 40-urige werkweek) en 38 (bij een 38-urige werkweek). De afronding bij uurlonen is als volgt: 0 tot 0,5 cent = 0 cent; 0,5 tot 1 cent = 1 cent.

b. Vaste werknemers

Functiegroep I

De weeklonen van de vaste werknemers in functiegroep I worden berekend door de weeklonen van de losse werknemers in deze functiegroep te verminderen met het procentuele verschil in het werknemersaandeel WW premie tussen losse en vaste werknemers aangesloten bij de Bedrijfsvereniging voor het Agrarisch Bedrijf (B.V.A.B.); in het kalenderjaar 1989 was dit 3,95% van het loon. De uurlonen worden berekend zoals vermeld bij de losse werknemers.

De maandlonen worden berekend door het weekloon te vermenigvuldigen met 13 en de uitkomst daarvan te delen door het getal 3.

Bij de berekening worden uitkomsten van 0 tot 5 cent naar beneden en van 5 cent en meer naar boven afgerond.

leeftijd en functie jaren	functiegroep II		functiegroep III	
	weekloon	maandloon	weekloon	maandloon
17 jaar	f 362,30	f 1574,30	f 379,50	f 1644,50
18 jaar	f 412,70	f 1788,40	f 431,10	f 1868,10
19 jaar	f 459,10	f 1989,40	f 479,70	f 2078,70
20 jaar	f 511,50	f 2216,50	f 543,30	f 2315,30
21 jaar	f 540,50	f 2342,20	f 564,70	f 2447,00
22 jaar en ouder				
functie jaren				
0	f 581,20	f 2518,50	f 607,20	f 2631,20
1	f 590,70	f 2559,70	f 617,70	f 2676,70
2	f 600,50	f 2602,20	f 628,70	f 2724,40
3	f 611,00	f 2647,70	f 640,60	f 2775,90
4	f 622,00	f 2695,30	f 653,20	f 2830,50
functie jaren				
	functiegroep IV		functiegroep V	
	weekloon	maandloon	weekloon	maandloon
0	f 634,70	f 2750,40	f 664,10	f 2877,80
1	f 646,10	f 2799,80	f 678,10	f 2938,40
2	f 658,70	f 2854,40	f 691,20	f 2995,20
3	f 671,90	f 2911,60	f 706,00	f 3059,30
4	f 685,70	f 2971,40	f 719,10	f 3116,10

7.2. Enquete werknemers (uitvoerende personeel) in de sector bos, natuur en landschap

In 1988 werd een enquête naar het werknemersbestand in de bosbouwsector onder de bij het Bosschap geregistreerde bosbouwondernemingen gehouden.

In totaal werden circa 2000 boscijezaren met een gezamenlijke bosoppervlakte van ongeveer 230.000 hectare geënuëteerd, waarop door 454 geënuëteerden met een totale oppervlakte bos van ongeveer 156.000 hectare werd gereageerd.

330 bedrijven deelden mede geen boscijezars in dienst te hebben.

Onder bosarbeider werd in dit verband verstaan een werknemer die belast is met de uitvoering van boswerk met inbegrip van werkzaamheden in natuurterreinen.

Het totaal aantal bosarbeiders voorzover verkregen uit de door het Bosschap onder geregistreerde bosbedrijven gehouden enquête bedroeg medio 1988 1888.

Het aantal bosarbeiders werkzaam bij bedrijven die geen bos bezitten bedroeg in totaal 473. Het betreft dan bosarbeiders in dienst van aannemers van boswerk aangesloten bij de Algemene Vereniging Inlands Hout (AVIH) en de bosarbeiders in dienst van de in het Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer (LONL) verenigde provinciale stichtingen voor het Landschapsbeheer.

De in totaal 2.361 personen waren in dienst van 139 bedrijven c.q. organisaties.

Gegevens over bosarbeiders in dienst van aannemers van boswerk die niet aangesloten zijn bij de AVIH en over bosarbeiders in W.S.W.-verband ontbraken.

waaraan ook Belgische voorlieden deelnamen. Winnaar werd de heer Keulen uit Lunteren met zijn paard Zodridia.

Een belangrijk onderdeel van deze dag – die ondanks het bar slechte weer werd bijgewoond door 7000 bezoekers – vormde de expositie en demonstratie met allerlei bosbouwmachines en gereedschappen door een aantal firma's op het gebied van bos en hout.

Verder presenteerde zich een aantal bekende verenigingen en instellingen uit de wereld van bos en natuur.

7.5 Regeling Subsidie Scholing Leerlingwezen

In 1988 werd voor 63 deelnemers en in 1989 werd voor 49 deelnemers aan de opleiding van het leerlingstelsel een bijdrage verstrekt op grond van de Regeling Subsidie Scholing Leerlingwezen in de bosbouw waarvoor in totaal per jaar f 7500,- werd uitgetrokken.

7.6 Trendvolgerschap personeel particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties.

Bij brief van 20 juli 1988, gericht tot de particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties, berichtte het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat het personeel van die organisaties zou worden gerangschikt als zogenaamde trendvolger en dan voor wat de arbeidsvoorwaarden-ontwikkeling betreft zou vallen onder de – onder sterke overheidsinvloed staande – arbeidsvoorwaardenregeling voor de gepremieerde en gesubsidieerde sector (g en g sector).

Dit was in strijd met eerder gemaakte afspraken terzake met het Ministerie van Landbouw en Visserij. Bovengenoemde organisaties gingen hiermee niet akkoord en wezen er op dat de consequenties van het trendvolgerschap konden zijn:

- afkalving van het particuliere karakter van de organisaties, waardoor op dit moment nog onvoorzienbare effecten kunnen gaan optreden, bijv. t.a.v. de bijdragebereidheid van de achterban;
- een ernstige aantasting van de huidige arbeidsvoorwaarden van de medewerkers, incl. pensioenbreuk. Het lagere personeel van de meeste organisaties zit in de bosbouw-cao. De rest van het personeel van Natuurmonumenten en van een aantal provinciale landschappen wordt gehonoreerd volgens een eigen schalensysteem dat op hoofdlijnen de bosbouw-cao volgt;
- ernstige consequenties voor het Bosschap als circa 1/3 van de bosbouw-cao'ers met de organisaties uit deze cao zou verdwijnen.

Het Bosschap steunde de natuurbeschermingsorganisaties in hun streven deze aanwijzing tot trendvolger ongedaan te maken en besloot hierover in overleg te treden met minister Braks.

Dit overleg had het gewenste resultaat.

Het trendvolgerschap van de betreffende organisaties werd in 1989 ongedaan gemaakt.

VIII Vrijwillige Erkenningsregeling voor bosbouwambachtondernemingen

Binnen de afdeling bosbouwambachten (in oprichting) van het Bosschap werd door vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemers in de bosbouw en de bosbouwambachten (aannemers van boswerk) overleg gevoerd over de wenselijkheid te komen tot een vrijwillige erkenningsregeling voor bosbouwambachtondernemingen.

Op advies van deze afdeling stelde het bestuur van het Bosschap op 20 december 1988 een erkenningsregeling vast.

De regeling is gebaseerd op het principe van vrijwilligheid en trad in werking gelijktijdig met de wijziging van het Instellingsbesluit Bosschap waarop eerder door de binnen het Bosschap samenwerkende organisaties en de Algemene Vereniging Inlands Hout gezamenlijk werd aangedrongen.

Een bosbouwambachtonderneming is een onderneming die tegen betaling werkzaamheden in bossen of andere houtopstanden uitvoert, welke bedrijfsmatig in ondernemingen waarin de bosbouw of de houtteelt wordt uitgeoefend, plegen te worden verricht.

Tot de bosbouwambachtondernemingen behoren zowel de bedrijven die bosaanleg- en verzorgingswerkzaamheden uitvoeren als bedrijven die vellingswerkzaamheden verrichten, al dan niet in relatie tot koop van hout op stam.

De erkenningsregeling beoogt bij te dragen tot de gezondmaking van de economische en sociale structuur van de bosbouw die de laatste tientallen jaren door verschillende oorzaken is verzwakt.

Veel bosbedrijven zijn in de loop van de tijd overgegaan tot afstoting van personeel en uitbesteding van werkzaamheden aan bestaande en nieuw gestichte bedrijven, de bosbouwambachtondernemingen.

In het kader van dit proces hebben zich ook ondernemingen op de markt begeven, die de cao niet naleven en die het al evenmin nauw nemen met de afdracht van sociale premies, met de veiligheid bij de uitvoering van boswerkzaamheden en met de kwaliteit van het geleverde werk. Het optreden van dergelijke ondernemingen houdt een bedreiging in voor de bedrijven die de regels wel in acht nemen en met geschoold personeel kwalitatief goed werk leveren.

De erkenningsregeling zal ertoe leiden dat de bonafide bosbouwambachtondernemingen duidelijk als zodanig herkenbaar worden.

- Het belang van een communautaire strategie voor de bosbouwsector kan worden onderstreept. Tot de hoofddoelstellingen van de strategie zou echter ook moeten worden gerekend het behoud en de uitbreiding van de werkgelegenheid in de bosbouw.
Ook kan worden ingestemd met de terreinen van het Actie-programma.
- De instelling van een Permanent Comité voor de bosbouw is in principe een goede zaak; het zou coördinerend van aard moeten zijn en adviesorgaan kunnen en moeten zijn voor de Raad van Ministers en voor de Europese Commissie, waar het betreft de bosbouwaspecten van EG-maatregelen.
- Bebossing van landbouwgrond moet worden bevorderd; daarbij moet worden voorkomen dat voor bebossing van aan de landbouw te onttrekken gronden financiële middelen worden gebruikt, welke de lidstaten voor instandhouding en bescherming van de reeds bestaande bossen hebben uitgetrokken.
- In het kader van de bosbescherming moet de luchtverontreiniging als een allesoverheersende bedreiging van de bossen worden gezien. In bepaalde gebieden zal naar een overlevingsstrategie moeten worden omgezien.
Verder onderzoek terzake is gewenst; dat onderzoek dient zich ook te richten op mogelijkheden om door luchtverontreiniging getroffen bosbedrijven schadeloos te stellen.
- In de sfeer van de begeleidende maatregelen, zijn vooral maatregelen ter verbetering van de doelmatigheid van de verwerking en afzet van bosprodukten van belang. De EG-verordening inzake de verwerking en afzet van landbouwprodukten zou moeten worden uitgebreid tot alle bosprodukten en vooral tot hout.

XI Ruimtelijke ordening en grondgebruikszaken

11.1 Algemeen

In de verslagperiode is een groot aantal zaken aan de orde geweest. Als belangrijkste kunnen worden genoemd:

- het beleidsvoornemen en vervolgens de regeringsbeslissing inzake de Vierde Nota over de ruimtelijke ordening;
- het beleidsvoornemen inzake het Natuurbeleidsplan;
- het beleidsvoornemen inzake de Structuurnota Landbouw;
- het voorontwerp - Natuurbeschermingswet;
- het voorontwerp - Flora- en Faunawet;
- de ontwerp - Beschikking ter zake van het uit productie nemen van bouwland en de latere wijziging van die beschikking.

Behoudens bovengenoemde zaken zijn o.a. onderwerp van aandacht en behandeling geweest: streekplannen, regionale bosplannen, bestemmingsplannen, bebouwde komgrenzen ingevolge de Boswet, kwesties inzake faunabeheer, toezicht in bossen en natuurterreinen, de aanleg van tijdelijke productiebeplantingen, het ontwerp-herinrichtingsplan Oldambt en de instelling van een grensoverschrijdend park Kalmthoutse Heide.

11.2 Vierde Nota over de ruimtelijke ordening

Op 17 maart 1988 is aan de Eerste- en Tweede Kamer aangeboden het beleidsvoornemen inzake de Vierde Nota over de ruimtelijke ordening. De Vierde Nota vervangt de gehele Derde Nota. De nota doorloopt de procedure van de Planologische Kernbeslissing (PKB). Het beleid uit de Vierde Nota komt tot uiting in een aantal beleidskeuzes voor de

dagelijkse leefomgeving (DALO's) en een aantal beleidskeuzes ten aanzien van het ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (ROP's).

Als planhorizon wordt in de nota het jaar 2015 gehanteerd.

De commissie ruimtelijke ordening heeft in een tweetal vergaderingen uitvoerig bij de Vierde Nota stilgestaan en haar bevindingen uiteindelijk in een concept-reactie ten behoeve van het bestuur van het Bosschap neergelegd.

Het Bosschap heeft bij brief d.d. 5 juli 1988 gereageerd op het beleidsvoornemen Vierde Nota.

Het Bosschap stelde, dat het noodzakelijk is in de Vierde Nota vast te leggen dat het bosbouwbeleid uit het Meerjarenplan Bosbouw onverkort van kracht zal blijven, waarbij het ruimtelijk beleid zo mogelijk de realisatie van het bosbouwbeleid moet bevorderen.

Het Bosschap pleitte – zoals destijds óók bij de Derde Nota geschiedde – voor het onderscheiden van de bosbouw als aparte vorm van grondgebruik in de zonering van het landelijk gebied en achtte op dit punt herziening van de Structuurschets voor de landelijke gebieden – te integreren met de Vierde Nota – noodzakelijk.

Met het oog op de in de Vierde Nota centraal staande ruimtelijke kwaliteit wees het Bosschap op mogelijke verhoging van die kwaliteit door middel van aanleg van bos en beplantingselementen, vooral in gebieden rond de steden; mede via publiekprivate samenwerking gestalte te geven.

Het Bosschap onderschreef de stelling in de Vierde Nota, dat ruimtelijke ordening en milieubeleid elkaar moeten ondersteunen. Daarbij zou in sommige gevallen het milieubeleid grenzen moeten stellen aan ruimtelijke ontwikkelingen, welke negatieve effecten op het milieu hebben.

Tenslotte ging het Bosschap in zijn reactie in op een aantal ontwikkelingen in het landelijk gebied, welke van grote invloed (zullen) zijn op de kwaliteit van de ruimte, zoals:

- economische en technologische veranderingen in de landbouw;
- versterking van niet agrarische functies.

In het licht van één en ander pleitte het Bosschap voor meer aandacht in de Vierde Nota voor de aanleg van bossen/boselementen en voor de ruimtelijke gevolgen daarvan.

Medio december 1988 is de regeringsbeslissing inzake de Vierde Nota aan de Tweede Kamer aangeboden. Het Bosschap heeft bij schrijven d.d. 17 februari 1989 de Vaste Commissie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van de Tweede Kamer van zijn bevindingen inzake de regeringsbeslissing op de hoogte gesteld.

Aangezien de door het Bosschap over het beleidsvoornemen gemaakte opmerkingen overwegend niet in de regeringsbeslissing zijn verwerkt, vroeg het Bosschap zich af, of het bosbouwbeleid uit het Meerjarenplan Bosbouw in het kader van de Vierde nota als een vaststaand gegeven mag worden beschouwd en of het beleid inzake de ruimtelijke ordening realisatie van het bosbouwbeleid daadwerkelijk zal bevorderen.

Duidelijkheid daarover is gewenst, mede gelet op het komende Uitvoeringsprogramma Meerjarenplan Bosbouw; zo'n uitvoeringsprogramma boet aan waarde in, wanneer de mogelijkheden tot realisatie van onderdelen ervan door het beleid op grond van de Vierde nota worden beperkt, aldus het Bosschap.

In dat kader wees het Bosschap erop, dat de Vierde nota:

- bosbouw als aparte functie in de zonering van het landelijk gebied had moeten onderscheiden;
- had moeten aansluiten bij de in het Meerjarenplan Bosbouw vastgelegde lokaties voor de aanleg van nieuw bos;
- aandacht had moeten besteden aan de rol welke bossen/houtopstanden/beplantingen kunnen vervullen met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit;

- oog had moeten tonen voor de ruimtelijke aspecten van bossen/houtopstanden/beplantingen met betrekking tot de versterking van andere functies in het landelijk gebied.

Tenslotte vroeg het Bosschap zich af of de voor 1990 geplande herziening van de Structuurschets voor de landelijke en stedelijke gebieden tot gevolg zal hebben, dat de Vierde nota ook moet worden aangepast, omdat deze structuurschets en de Vierde Nota immers op elkaar moeten aansluiten.

11.3 Natuurbeleidsplan

Medio mei 1989 heeft de minister van Landbouw en Visserij het beleidsvoornemen inzake het Natuurbeleidsplan (NBP) aan een groot aantal adviescolleges en organisaties toegestuurd met het verzoek om commentaar. Het Bosschap voldeed daaraan bij brief d.d. 28 juli 1989.

Ofschoon in grote lijnen van een goed en realistisch plan sprake is, achtte het Bosschap het NBP op een aantal punten niettemin voor verbetering vatbaar.

- Het NBP zou het belang van de rol van de eigenaren voor het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden (beter) moeten onderkennen.
- Het NBP moet onderkennen dat voor wat betreft de bossen het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden onderdelen vormen van een veel meer omvattend beleid ten aanzien van die bossen.
- De status/positie van het NBP en de relatie met het Meerjarenplan Bosbouw moeten duidelijk worden aangegeven; een wettelijke verankering van het NBP in de Natuurbeschermingswet wordt daarbij niet opportuun geacht.
- Er moet zo snel mogelijk duidelijkheid komen over de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur.

- Er dient een betere financiële onderbouwing van het NBP te worden gegeven, vooral ook gelet op de weer in te voeren Natuurbijdrageregeling.
- Met het instrument verwerving ter veiligstelling van natuurwaarden dient genuanceerder i.c. terughoudender te worden omgegaan. Van belang is dat eerst wordt onderzocht in hoeverre met een gerichte inzet van middelen de eigendom kan blijven rusten waar hij ligt en een toereikend beheer kan worden bewerkstelligd b.v. via de herinvoering van een Natuurbijdrageregeling. Meer duidelijkheid over de wederinvoering van dit instrument en de inzet ervan ware wenselijk.

In het NBP neemt de ecologische hoofdstructuur een belangrijke plaats in. Hieronder vallen vrijwel alle bossen, natuurterreinen, landgoederen, vele waardevolle cultuurlandschappen, etc..

Het Bosschap sprak de verwachting uit, dat ter veiligstelling van de natuurwaarden de planologische regelgeving voor een groot deel van het landelijk gebied en in elk geval voor de gehele ecologische hoofdstructuur op bestemmingsplanniveau zal worden aangescherpt. Daarom wees het Bosschap erop, dat de huidige bestemmingsplannen met betrekking tot bossen veelal reeds sterk zijn georiënteerd op de instandhouding van natuurlijke en landschappelijke waarden. Het gaat daarbij niet zelden om maatregelen, welke het vegetatiebeheer betreffen en welke daarmee een adequate bedrijfsvoering – vooral in multifunctionele bossen – in negatieve zin beïnvloeden.

Verdere aanscherping en verdichting van planologische regelgeving wordt dan ook ongewenst geacht.

Het Bosschap verwoordde zijn gevoelens ten aanzien van het NBP óók in een op 1 september 1989 uitgegeven persbericht.

11.4 Structuurnota Landbouw

Tegelijkertijd met het Natuurbeleidsplan is aan adviesraden en organisaties voorgelegd het beleidsvoornemen inzake de Structuurnota Landbouw (SNL), het sectorbeleidsplan voor de land- en tuinbouw voor de jaren negentig. Het Bosschap adviseerde de minister bij brief d.d. 28 juli 1989.

De laatste decennia hebben diverse ontwikkelingen in de land- en tuinbouw een nadelige invloed gehad op de kwaliteit van bodem, water en lucht en geleid tot verarming van natuur en landschap. Daarvan is men zich te weinig bewust geweest. De SNL wijst op een veranderende denkrichting, waarbij milieukwaliteitseisen integrerend deel uit maken van het landbouwbeleid. Het Bosschap achtte dat een belangrijke stap in de goede richting. Niettemin vroeg het extra aandacht voor de economische en technische haalbaarheid van de noodzakelijke maatregelen ter realisering van de verregaande emissiereductiedoelstellingen. Verdergaande aanpassing van bedrijfssystemen is noodzakelijk om deze doelstellingen te bereiken.

Het Bosschap sprak zijn teleurstelling uit over het feit dat voor de aanleg van (tijdelijke) bossen en beplantingen op landbouwgronden in de SNL zo weinig plaats is ingeruimd. Bosaanleg kan immers een zinvol en financieel aantrekkelijk alternatief vormen voor braaklegging.

Via de SNL zou die bosaanleg moeten worden gestimuleerd en zou moeten worden bevorderd dat belemmeringen in de vorm van planologische regelgeving van lagere overheden uit de weg worden geruimd.

11.5 Voorontwerp-Natuurbeschermingswet

Bij brief van 20 juli 1988 deed de minister van Landbouw en Visserij het Bosschap toekomen het voorontwerp-Natuurbeschermingswet (voorontwerp-NBW), met het verzoek hem terzake van advies te dienen.

Eén van de drijfveren achter de herziening van de huidige wetgeving is de wens om de effectiviteit van de wet te vergroten door het wegnemen van knelpunten bij de toepassing ervan.

Daarnaast bestaat de wens om provinciale besturen meer verantwoordelijkheden te geven voor de uitvoering van de wet.

Tenslotte wordt het noodzakelijk geacht het beleid ter zake van de landschapsbescherming te versterken.

Op 20 december 1988 zond het Bosschap een reactie over het voorontwerp naar de minister van Landbouw en Visserij.

Het Bosschap stelde in zijn reactie, dat toepassing van de huidige Natuurbeschermingswet ten aanzien van bossen tot problemen heeft geleid en bij velen weerstand heeft opgeroepen. Een goede afstemming met in het bijzonder de Boswet wordt noodzakelijk geacht. Daarbij wordt selectiviteit en systematiek bij de toepassing van de wet van groot belang geacht: dat moet de vrees voor onnodige toepassing wegnemen.

Met betrekking tot de in het voorontwerp- NBW opgenomen aanwijzingsbevoegdheid voor het provinciaal bestuur pleitte het Bosschap ervoor het provinciaal bestuur deze bevoegdheid niet te verlenen, maar Gedeputeerde Staten de bevoegdheid te verlenen aan de minister voorstellen te doen inzake de aanwijzing van gebieden; vooral ook omdat er voor de provinciale besturen geen (extra) middelen beschikbaar komen om de aanwijzing van beschermde natuurmonumenten en de rechtsgevolgen daarvan te kunnen dragen.

In zijn reactie plaatste het Bosschap vraagtekens bij de introductie van de categorie "beschermde landschapsgezichten". De noodzaak tot aanwijzing als beschermd landschapsgezicht achtte het Bosschap onvoldoende beargumenteerd.

Inzake de in het voorontwerp-NBW voorziene zogenaamde externe werking van de wet (verboden handelingen buiten het natuurmonument) pleitte het Bosschap ervoor, de begrenzingen van die werking voor de diverse schadelijke maatregelen en handelingen vast te leggen op een topografische kaart. Bovendien achtte het Bosschap het van belang, dat duidelijk in de wet wordt vastgelegd, dat ook in deze situaties aanspraak op bijdragen in de kosten (voortvloeiende uit die externe werking) en eventueel schadevergoeding mogelijk zal zijn.

In het voorontwerp-NBW wordt niet voorzien in vooroverleg met de eigenaar/gebruiker. Het Bosschap merkte op, vooroverleg in alle gevallen, waarin geen sprake is van acute bedreiging van natuurwaarden, van het grootste belang en niet meer dan redelijk te achten.

Naar aanleiding van de voorziene mogelijkheid van bijdragen t.b.v. beheer, onderhoud en herstel van waardevolle gebieden etc. pleitte het Bosschap voor een structurele bijdrageregeling naar analogie van de voormalige Beschikking Natuurbijdragen, waarbij subsidiëring voor alle categorieën gerechtigden dient open te staan.

Het Bosschap achtte aandacht voor een adequate schadevergoedingsregeling van belang;

het was van mening, dat een eigenaar het recht dient te hebben om te verlangen dat de overheid zijn bezit aankoopt, wanneer hem aanwijzing van zijn bezit in de zin van de NBW boven het hoofd hangt.

Daarnaast was het Bosschap van oordeel, dat de mogelijkheden tot beroep op de Afdeling Geschillen van Bestuur van de Raad van State op z'n minst voor wat betreft de aanwijzingsbeschikking onverkort van kracht dienen te blijven.

In zijn slotopmerking drong het Bosschap erop aan – met het oog op medewerking van eigenaren, gebruikers en beheerders aan de natuurbescherming – de wet voldoende gebruikersvriendelijk te maken.

11.6 Voorontwerp-Flora- en Faunawet

Het voorontwerp-Flora- en Faunawet (FFW) beoogt een aantal wetten en wettelijke regelingen in één wet onder te brengen.

Alhoewel het Bosschap niet door de minister van Landbouw en Visserij om advies was gevraagd, reageerde het eigener beweging bij schrijven d.d. 4 maart 1988. Het Bosschap sprak daarbij zijn teleurstelling uit over het feit, dat het niet om advies was gevraagd.

Het Bosschap stemde in met de voorgenomen integratie van diverse wetten en wettelijke regelingen in de FFW. Geconstateerd werd echter dat met het voorontwerp - FFW sprake is van zogenaamde raamwetgeving, waarvan de invulling door middel van algemene maatregelen van bestuur (amvb) zal geschieden. Het was van mening, dat – gelet op mogelijke rechtsonzekerheid – toepassing van raamwetgeving zoveel mogelijk moet worden vermeden. Waar dat onvermijdelijk is achtte het Bosschap het noodzakelijk om de Minister in voorkomende gevallen inzake amvb's een oordeel te kunnen verstrekken en te kunnen adviseren.

Het Bosschap plaatste bij de in het voorontwerp-FFW opgenomen mogelijkheid om een zekere plaats/element/etc. aan te wijzen als "beschermde leefomgeving" enkele kanttekeningen.

- In de situaties waarin de Boswet van toepassing is, moet worden gevreesd, dat toepassing van die wet wordt belemmerd door het stellen van voorwaarden door gedeputeerde staten, wanneer van een aanwijzing tot beschermde leefomgeving sprake is.

Dat betekent, dat het normale bosbouwkundige gebruik kan worden doorkruist met een aanwijzing tot beschermde leefomgeving.

Daarmede wordt volstrekt onvoldoende recht gedaan aan de belangen van de gebruiker van het onderhavige gebied.

- In voorkomende gevallen kan zowel een aanwijzing tot beschermd natuurmonument op grond van de NBW als een aanwijzing tot beschermde leefomgeving op grond van de FFW aan de orde zijn.

Het naast elkaar en substitueert gebruik maken van beide vormen van aanwijzing geeft tot verwarring aanleiding en leidt in de aanwijzingspraktijk mogelijk tot willekeur.

- Zowel een schadeloosstellingsregeling als een regeling van beroep inzake (de gevolgen van) een aanwijzing tot beschermde leefomgeving ontbreken.

Een beroepsmogelijkheid en schadeloosstellingsregeling zouden alsnog in de wet (analoog aan de desbetreffende regelingen in de Natuurbeschermingswet) moeten worden opgenomen.

Een tweede punt van discussie vormde de regeling van de jacht c.a. in het voorontwerp-FFW.

- Het Bosschap stelde, dat in de voorgestelde jachtwetgeving de mogelijkheden van bejaging te zeer ondergeschikt worden gemaakt aan de bescherming en instandhouding van flora en fauna.

Het "ja, mits" in de huidige wetgeving is in het voorstel van wet veranderd in "nee, tenzij". Behoud van soorten vraagt niet alleen om (passieve) bescherming, maar evenzeer om (actief) beheer.

Het Bosschap was van oordeel, dat het verlenen van mogelijkheden tot uitoefening van de jacht op bepaalde diersoorten het resultaat dient te zijn van een evenwichtige afweging van alle bij de bejaging betrokken aspecten en belangen.

- Het Bosschap constateerde met betrekking tot de regelgeving voor wildschadecommissies, dat niet meer tot de taak van deze commissies wordt gerekend:
 - de Minister desgevraagd of eigener beweging van advies te dienen omtrent maatregelen ter voorkoming en bestrijding van wildschade;
 - belanghebbenden desgevraagd of eigener beweging van advies te dienen omtrent de voorkoming en bestrijding van wildschade.

Het Bosschap vond, dat in elk geval het desgevraagd of eigener beweging adviseren van belanghebbenden door de wildschadecommissie tot haar taak moet blijven worden gerekend, vooral nu de wetgeving voorziet in een stringente bescherming van de fauna en bepaalde soorten eventueel pas mogen worden bejaagd, indien zij belangrijke schade veroorzaken aan onder andere gewassen, vee en bossen.

11.7 Beschikking ter zake van het uit productie nemen van bouwland

Bij brief d.d. 22 juni 1988 heeft het Bosschap de minister van Landbouw en Visserij van advies gediend over de ontwerp-Beschikking ter zake van het uit productie nemen van bouwland.

Genoemde ontwerp-beschikking beoogt het uit productie nemen van bouwland te bevorderen ter aanpassing van de productie van overschotsectoren aan de marktbehoefte. De beschikking strekt tot uitvoering van communautaire maatregelen op dit punt.

Het Bosschap adviseerde de minister, omdat deze op het oog landbouwkundige maatregel wel degelijk de bosbouwsector raakt: het uit productie nemen van bouwland kan namelijk verder gestalte krijgen in de vorm van bebossing van dat bouwland.

Het Bosschap vond het een goede zaak, dat bij het uit productie nemen van bouwland niet alleen is gedacht aan braaklegging van gronden en gebruik voor niet-agrarische doeleinden, maar evenzeer aan bebossing met snelgroeiende boomsoorten.

Het gaf daarbij de minister in overweging in de beschikking op te nemen de verplichting om de bebossing te doen uitvoeren volgens een door de Directeur Landbouw, Natuur en Openlucht recreatie goedgekeurd plan (naar analogie van de (toenmalige) Regeling bijdragen bebossingen).

Verder wees het Bosschap erop, dat bebossing in het kader van de beschikking zal betekenen dat een extra beroep wordt gedaan op bijdragen op grond van die Regeling bijdragen bebossingen. De daartoe beschikbare middelen zijn ontoereikend, zodat additioneel middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Met ingang van 29 augustus 1988 trad de definitieve beschikking in werking. Uit de toelichting op de beschikking bleek, dat de minister aanleg van bossen via een door de Directeur LNO goedgekeurd plan te ver vond gaan.

Eind april 1989 bracht de minister van Landbouw en Visserij het Bosschap op de hoogte

van een aantal voorgenomen wijzigingen in de Beschikking ter zake van het uit productie nemen van bouwland.

De wijzigingen beoogden onder meer:

- indexering van de aanpassing van de bebossingsbijdrage op basis van de ontwikkeling van het gemiddelde prijsindexcijfer voor de afzet van akkerbouwprodukten;
- het jaarlijks kunnen variëren alsmede jaarlijks en binnen de periode van één jaar kunnen rouleren over verschillende percelen van de totale uit productie genomen oppervlakte;
- het vastleggen van de mogelijkheid van deelneming door de verpachter en door de eigenaar, die het landbouwbedrijf anders dan in pacht aan een derde in gebruik gegeven.

Het Bosschap schreef de minister, dat de beoogde wijzigingen een ruimer en flexibeler gebruik van de regeling mogelijk maken en leiden tot meer duidelijkheid. Het kon zich dan ook verenigen met de voorgestelde wijzigingen.

Het Bosschap sprak in het advies zijn bezorgdheid uit over de toepassing van de beschikking, zulks naar aanleiding van berichten, dat de daadwerkelijke aanleg van bos op uit productie genomen bouwland al eens was afgeketst op onverenigbaarheid met belangen en beleidsuitgangspunten van andere sectoren (vermindering landbouwkundige gebruiksmogelijkheden omliggende gronden, aantasting van landschappelijke en faunistische waarde).

Als men enerzijds rekening houdt met waarden van landbouw, landschap en fauna, dan moet men anderzijds – zo stelde het Bosschap – ook rekening houden met de betekenis, welke (tijdelijke) bebossingen kunnen hebben voor de houtvoorziening, voor het milieu en voor landschap, natuur en openluchtrecreatie.

Het Bosschap had de indruk, dat niet voldoende pogingen in het werk waren gesteld in onderling overleg tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te geraken. Het rekende het tot de taak van de minister een zodanige belangenafweging te bevorderen, dat de aanleg van bos op landbouwgrond niet op voorhand lijkt te worden uitgesloten.

11.8 Grensoverschrijdend Park "Kalmthoutse Heide"

Bij Beschikking d.d. 24 november 1987 van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie is beslist, dat voor het gebied "Kalmthoutse Heide" de mogelijkheden zullen worden nagegaan om dit gebied aan te wijzen als grensoverschrijdend park in de zin van artikel 3 van de Benelux-Overeenkomst inzake natuurbehoud en landschapsbescherming.

In een schrijven aan bovengenoemd Comité van Ministers wees het Bosschap op de gevolgen van de instelling van nationale parken in Nederland voor het voor de inliggende bossen en natuurterreinen te voeren beheer. Deze gevolgen zullen zich ongetwijfeld ook manifesteren na de instelling van een grensoverschrijdend natuurpark.

Het Bosschap stelde het Comité van Ministers het schrijven ter hand, dat aangaande deze problematiek door het Bosschap was gericht aan de Voorlopige Commissie Nationale Parken, welke op dat moment studie verrichtte naar de haalbaarheid van een grensoverschrijdend park Kalmthoutse Heide.

Het Bosschap sprak zijn verwondering uit over het feit, dat een informatieve bijeenkomst voorafgaande aan het haalbaarheidsonderzoek heeft plaatsgehad, waarvoor geen (vertegenwoordigers van) inliggende eigenaren van bossen waren uitgenodigd. Eerder werd reeds opgemerkt, dat de instelling van bedoeld park gevolgen zal hebben voor inliggende

bosbouwondernemingen. De desbetreffende ondernemers behoren derhalve rechtstreeks dan wel via hun belangenbehartigende organisatie te worden ingelicht.

Verder was het Bosschap van oordeel, dat de instelling van een natuurpark er niet toe mag leiden, dat aan bossen hun multifunctionaliteit wordt ontnomen; zeker niet als die multifunctionaliteit in het Meerjarenplan Bosbouw aan die bossen is toegedacht.

Bovendien moet het bestaande houtteeltkundig gebruik – zonder afbreuk te doen aan de gewenste kwaliteit van natuur en landschap – kunnen worden voortgezet; productie en oogst van hout vormen de financiële ruggegraat van het bosbedrijf en vormen een onmisbare component in het meervoudig functioneren van de bossen.

Het Bosschap was tenslotte van mening, dat van instelling van een natuurpark moet worden afgezien, indien niet in voldoende mate met terreineigenaren/-beheerders overeenstemming kan worden bereikt.

11.9 Streekplannen

In het verslagjaar reageerde het Bosschap op het ontwerp-streekplan Friesland, op ontwerp-partiële herzieningen van de Overijsselse streekplannen, en op het (voor)ontwerp-streekplan Drenthe en op het voorontwerp-streekplan Twenthe. Tevens reageerde het Bosschap op het ontwerp-herinrichtingsplan Oldambt.

In zijn reactie op het ontwerp-streekplan Friesland constateerde het Bosschap, dat door het provinciaal bestuur op geen enkele wijze rekening is gehouden met de van Boschapszijde in het voorontwerpstadium gemaakte opmerkingen.

Zo was het Bosschap van oordeel, dat bosbouw – evenals b.v. landbouw, natuur en openlucht recreatie – als primaire functie in het landelijk gebied dient te worden beschouwd en niet als toegevoegde functie. Gelet op het "functieoverkoepelende" karakter van bossen kan ook niet anders dan van een primaire functie worden gesproken. In het ontwerp-streekplan wordt gesproken over multifunctionele bossen enerzijds en (bossen voor) commerciële houtproductie anderzijds. Het Bosschap sprak het vermoeden uit, dat daarmee permanent respectievelijk tijdelijk bos wordt bedoeld. Het achtte aansluiting bij de terminologie terzake uit het Meerjarenplan Bosbouw dringend gewenst.

Tenslotte stond het Bosschap stil bij de plaats en functie van een regionaal bosplan. Het deed dit, omdat in de toelichting op het streekplan werd vermeld, dat vooralsnog niet was besloten tot het opstellen van een regionaal bosplan, omdat het bosareaal in Friesland relatief beperkt van omvang is en omdat voor een groot aantal bossen al beheersplannen zijn opgesteld. Vooral dat laatste deed het Bosschap constateren, dat plaats en functie van het regionaal bosplan niet voldoende juist worden belicht.

Op 22 februari 1989 hebben Provinciale Staten het streekplan Friesland '89 vastgesteld. Uit de bij het streekplan gaande Nota van antwoord op de bezwaarschriften kon het volgende worden opgemaakt.

Het verschil tussen de begrippen "primaire functie" en "toegevoegde functie" is louter een methodisch onderscheid. Het woord "toegevoegd" heeft geen eigen inhoudelijke betekenis en het wil niet zeggen, dat toegevoegde functies minder belangrijk zijn.

De omschrijving "houtproductie op commerciële basis" wordt vervangen door "snelgroeiende monofunctionele productiebeplantingen".

Met betrekking tot plaats en functie van het regionaal bosplan wordt in de Toelichting een passage opgenomen, welke de plaats en functie(s) van het regionaal bosplan correct weergeeft.

De (partiële) herziening van de streekplannen Overijssel betrof het beleid m.b.t. golfterreinen, intensieve veehouderij en grondwaterbescherming. In zijn reactie onderkende het Bosschap de behoefte aan (uitbreiding van het aantal) golfterreinen en achtte het een zorgvuldige planologische inpassing ervan van groot gewicht, waarbij combinatie met andere (omvangrijke) vormen van grondgebruik noodzakelijk is. Het Bosschap wees op stadsrandgebieden als wenselijke lokaties, terwijl grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en afgewerkte vuilstortplaatsen wellicht ook geschikt zijn.

Met betrekking tot de intensieve veehouderij achtte het Bosschap ondersteuning van het milieubeleid door de ruimtelijke ordening van belang, waarbij overigens van een goede afstemming sprake dient te zijn; de ruimtelijke ordening dient niet meer beperkingen op te leggen dan via het milieubeleid (de ecologische richtlijn Hinderwet) reeds geschiedt.

Inzake de grondwaterbescherming merkte het Bosschap op, dat bossen gelegen in grondwaterbeschermingsgebieden extra bescherming genieten, omdat voor die gebieden bescherming tegen verontreiniging van bodem, water en lucht wordt beoogd. Het Bosschap tekende daarbij echter aan, dat waterwinning op zich schadelijk kan zijn voor de bossen, omdat dit ertoe kan leiden dat het grondwater door daling niet meer bereikbaar is voor het wortelstelsel van de bomen en dus niet meer beschikbaar is voor de vochtvoorziening.

In januari 1989 besloten Provinciale Staten van Overijssel de procedure inzake de partiële streekplanherziening intensieve veehouderij stop te zetten.

De andere partiële herzieningen werden op 21 december 1988 vastgesteld.

Bij schrijven d.d. 2 november 1988 reageerde het Bosschap op het voorontwerp-streekplan Drenthe, dat door Gedeputeerde Staten met het verzoek om commentaar was toegezonden.

Het Bosschap kon zich voor het overgrote deel vinden in het gepresenteerde voorontwerp-streekplan, maar wees er wel op dat:

- de mogelijkheden voor de aanleg van tijdelijke produktiebeplantingen niet op voorhand te sterk moeten worden beperkt; zeker niet nu ook naaldboutsoorten kunnen worden geplant, hetgeen inpassing in het Drentse landschap beter mogelijk maakt;
- het aanbeveling verdient de in het Meerjarenplan Bosbouw voorziene aanleg van een boscomplex van meer dan 100 ha nabij Assen in het plan/op de plankaart op te nemen;
- adequaat aandacht moet worden besteed aan de produktiefunctie van bossen op landgoederen, welke vaak een essentieel onderdeel van de landgoedexploitatie vormt en derhalve voldoende tot z'n recht moet kunnen komen;
- de betekenis van de plankaart onduidelijk is, omdat daarop weliswaar zes zones worden onderscheiden, maar geen nadere aanduiding van die zones wordt gegeven; een nadere definiëring ware wenselijk.

De reactie van het Bosschap gaf de provincie aanleiding het voorontwerp op enkele details aan te passen. Dat vormde voor het Bosschap aanleiding om in zijn reactie op het ontwerp-streekplan (december 1989) de eerdergenoemde punten uitgebreider onder de loupe te nemen.

Over het ontwerp-streekplan en de daarmee verband houdende bezwaren werd in de verslagperiode geen beslissing genomen.

In januari 1989 heeft ter voorbereiding van het voorontwerp-streekplan Twente 1990 op initiatief van de provincie Overijssel een gesprek plaatsgehad tussen ambtenaren van de provincie en vertegenwoordigers uit kringen van bouseigenaren en bosbouwbedrijfsleven (Bosschap).

Eind september 1989 heeft het College van Gedeputeerde Staten aan het Bosschap het voorontwerp-streekplan toegezonden met het verzoek om commentaar.

Met betrekking tot de zonering van het landelijk gebied pleitte het Bosschap er voor bos als een aparte zone op te nemen en niet onder te brengen in één van de vier andere zones, welke zijn gebaseerd op een "schaalverdeling" met als uitersten landbouw enerzijds en natuur en landschap anderzijds. Bos hoort daarop niet thuis; het suggereert nl. een onverenigbaarheid van functies, welke hier niet op z'n plaats is.

Opneming van een zone bos is vooral van belang, omdat aldus een ondubbelzinnig duidelijk toetsingskader voor gemeenten wordt geschapen hetgeen ertoe moet bijdragen dat bos in bestemmingsplannen daadwerkelijk als bos wordt bestemd.

Van zo'n duidelijk toetsingskader is minder sprake wanneer de bossen in verschillende zones worden ondergebracht.

Verder constateerde het Bosschap enkele onvolkomenheden op de plankaart, zoals het niet (volledig) weergeven van op grond van het Meerjarenplan Bosbouw voorziene bosaanleg. Ook de bestaande bossen leken niet overal nauwkeurig in kaart te zijn gebracht.

Uit de plankaart bleek ook dat de bossen welke in het vigerende streekplan in zone II zijn opgenomen, thans in zone III worden ondergebracht (waarbij natuur en landschap een sterkere rol spelen). Dat wekt verwondering, omdat als actiepoint voor zone II wordt genoemd: het bevorderen van (onder andere) multifunctioneel bos.

Het Bosschap wees erop, dat deze onlogische benadering de door het Bosschap gewenste introductie van een zone bos nog eens extra rechtvaardigt.

De herinrichting van Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën geschiedt in deelgebieden.

Bij brief d.d. 29 juni 1989 reageerde het Bosschap op het ontwerp-herinrichtingsplan voor het deelgebied Oldambt.

Met voldoening constateerde het Bosschap, dat als één van de uitgangspunten wordt gehanteerd de in het Meerjarenplan Bosbouw voor het herinrichtingsgebied geschetste prioriteit ten aanzien van uitbreiding van het bosareaal. Daaruit kan worden opgemaakt, dat het provinciaal bestuur van Groningen het belang van bosaanleg onderkent, hetgeen ook blijkt uit de benadering van de bosbouw in het streekplan en in de nota "Bos in zicht".

Tegen die achtergrond sprak het Bosschap zijn zorgen uit over de afwerende houding van sommige gemeenten ten opzichte van de aanleg en uitbreiding van (tijdelijke) bossen.

11.10 Regionale bosplannen

Via participatie in de stuurgroep regionaal-bosplan Noord-Overijssel was het Bosschap betrokken bij de opstelling van dat regionaal bosplan.

Binnen de stuurgroep werd uitgebreid stilgestaan bij de resultaten van de enquête, welke mede met het oog op de bosplanning onder de bouseigenaren was gehouden. De enquête werd mondeling uitgevoerd onder bouseigenaren met meer dan 5 ha en schriftelijk onder bouseigenaren met minder dan 5 ha.

Op grond van de resultaten van de enquête konden knelpunten worden geïnventariseerd en geanalyseerd. De oplossing daarvan is onderwerp van beleid van het regionaal bosplan.

Uit de inventarisaties en analyses konden doelstellingen worden afgeleid, welke in hun

algemeenheid bleken te kunnen gelden voor geheel Overijssel. Op grond daarvan werd besloten het regionaal bosplan niet te beperken tot Noord-Overijssel.

Begin november 1988 stelde het College van Gedeputeerde Staten een voorlopige Bosnota vast en vroeg in een brief aan o.a. het Bosschap om daarop commentaar te geven.

Bij brief d.d. 9 december 1988 reageerde het Bosschap met instemming op de Bosnota. In zijn reactie drong het Bosschap er nog eens bij Gedeputeerde Staten op aan bij de herziening van de diverse Streekplannen bos als aparte zone in het landelijk gebied op te nemen.

Met betrekking tot de problematiek inzake de luchtverontreiniging wees het Bosschap erop, dat vóór alles bestrijding bij de bron dient te geschieden.

Tenslotte gaf het Bosschap te kennen het in de Bosnota voorgestelde idee van een collectieve aanlegvergunning voor boswerkzaamheden principieel niet juist te achten.

In maart 1989 hebben Provinciale Staten de Bosnota Overijssel vastgesteld. De Bosnota geeft een helder beeld van de doelstellingen van het provinciaal bosbouwbeleid en de realisering ervan en gaat op zeer concrete wijze in op de heersende knelpunten en oplossingsrichtingen daarvoor.

In oktober 1988 is door Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht het Regionaal Bosplan Utrecht vastgesteld. Via participatie in een werkgroep terzake was het Bosschap nauw betrokken bij de opstelling van dat regionaal bosplan (zie verslag over de jaren 1986-1987).

De opstelling van het regionaal bosplan voor het Stadsgewest Den Bosch vroeg veel aandacht.

De benadering van de bossen/bosbouw in het Stadsgewest Den Bosch spitst zich enigszins toe op de functies recreatie en bijdrage aan het landschap. Van een meer financieel – economische benadering is nauwelijks sprake.

In december 1988 kon een concept-plan worden gepresenteerd.

In januari 1989 plaatste het Bosschap een aantal kanttekeningen bij het concept-plan, met als belangrijkste:

- de terugkoppeling van het regionaal bosplan naar het streekplan viel niet overal even duidelijk te herkennen;
- de beantwoording van het plan aan de eraan te stellen eisen is niet helder te doorzien, omdat de resultaten van de enquête onder de boscijbezitters nog niet in het plan waren verwerkt.

In december 1989 kwam het definitieve regionaal bosplan tot stand.

Begin juni 1988 nodigde het Streekorgaan Gewest Helmond het Bosschap uit zitting te nemen in een begeleidingsgroep, ter opstelling van een regionaal bosplan voor het gebied van het gewest.

De behoefte om in het gewest Helmond een regionaal bosplan op te stellen spruit zeer overwegend voort uit de problematiek van de verontreiniging van het milieu en de daarmee verbandhoudende zorgwekkende vitaliteit van de bossen in het gebied van het gewest.

Allereerst werd een inventarisatie m.b.t. de vitaliteit van de bossen in het gewest gedaan.

Het vitaliteitsonderzoek toont aan, dat de situatie in het gewest nog meer te wensen overlaat dan elders in den lande. In het gewest behoort 52% van de bossen tot de klassen vitaal en minder vitaal; 34% is weinig vitaal en 14% is niet vitaal.

Naast het vitaliteitsonderzoek heeft een inventarisatie van de bestaande bossen (ligging, omvang, eigendom, boomsoorten, bosdoeltypensoorten, etc.) plaatsgehad en is een enquête onder de boscijbezitters gehouden (betreffende problemen/knelpunten en wensen).

Aan de hand van de resultaten van één en ander werd in het najaar van 1989 een eerste tussenrapportage behandeld.

11.11 Bestemmingsplannen

In de verslagperiode werden in enkele tientallen gevallen bij gemeenten inlichtingen ingewonnen naar aanleiding van de publikatie van voorbereidingsbesluiten in de Staatscourant.

In voorkomende gevallen reageerde het Bosschap op de toegezonden informatie; voornamelijk in die gevallen, waarin een voorbereidingsbesluit werd genomen in het kader van planvorming voor of herziening van het bestemmingsplan voor (een gedeelte van) het buitengebied, waarbij bossen in het geding zijn.

Tevens gaf het hanteren van een stelsel van aanlegvergunningen bij het voorbereidingsbesluit in een enkel geval reden tot reageren.

Bij de gemeenten Alphen en Riel, Haren (Gr.), Leek, Opsterland en Winterswijk (oost) reageerde het Bosschap op een voor-ontwerp-bestemmingsplan; in het geval van Haren geschiedde zulks op verzoek van de gemeente zelve. Winterswijk liet merken aan inbreng van het Bosschap in het voorontwerp-stadium geen behoefte te hebben. Niettemin werd toch ter plaatse overleg gevoerd en werd het Bosschap uiteindelijk het voorontwerpplan voor commentaar toegezonden.

De vroegtijdige bemoeienis van het Bosschap met de voorbereiding van het bestemmingsplan voor Opsterland leidde er mede toe, dat de tot dan gehanteerde bestemmingen voor bossen (natuurgebied A en B) werden herzien en dat de bossen als bos werden bestemd.

Bij de gemeenten Alphen en Riel, Angelo, Avereest, Borger, Ede, Eersel, Goirle, Heythuisen, Hooge en Lage Mierde, Leende, Olst, Sleen, Swalmen, Veldhoven, Weststellingwerf en Winterswijk diende het Bosschap bezwaarschriften in naar aanleiding van publicatie van ontwerp-bestemmingsplannen voor (gedeelten van) het buitengebied van die gemeenten.

De inhoud van de bezwaarschriften spitste zich veelal toe op:

- het aandringen op het hanteren van de bestemmingen "bos" en/of "bos met accent natuur" voor de bossen (permanente bossen);
- het oordeel, dat inzake het hanteren van aanlegvergunningen voor werken/werkzaamheden in het kader van normaal gebruik, beheer en onderhoud uiterste terughoudendheid is **geboden**; zeker wanneer deze werken/werkzaamheden stoelen op een goedgekeurd beheersplan;
- adequate aandacht in het bestemmingsplan voor de mogelijkheden tot aanleg van tijdelijke produktiebeplantingen met behoud van de oorspronkelijke bestemming;
- de wens om zonder of via een eenvoudige vrijstellingsprocedure eenvoudige bouwwerken voor beheer/onderhoud, een hoogzit of een brandtoren te kunnen realiseren;
- de wens om - wanneer omstandigheden dat vereisen - een dienstwoning te kunnen realiseren.

Voorzover de reacties van gemeenten op de bezwaarschriften daartoe aanleiding gaven, stelde het Bosschap Gedeputeerde Staten van de desbetreffende provincie in een bezwaarschrift van zijn bevindingen op de hoogte; het deed dat in de verslagperiode inzake de bestemmingsplannen van Heythuisen en Winterswijk.

11.12 Bebouwde kom Boswet

In het verslagjaar werd bij ongeveer vijftientig gemeenten informatie ingewonnen n.a.v. aankondigingen, dat ontwerpen voor vaststelling van de bebouwde komgrens ingevolge artikel 1 lid 5 van de Boswet ter visie lagen.

In de meeste gevallen ging het erom, de grens van de bebouwde kom zodanig vast te stellen, dat bestaande bos- en beplantingselementen buiten de bebouwde kom konden worden gebracht om aldus gebruikmaking van subsidieregelingen mogelijk te doen zijn. In enkele gevallen was in het geheel nog geen grens voor de bebouwde kom vastgesteld. Zo ook in Westervoort, waar een schrijven van het Bosschap inzake registratie van bossen de gemeente bewoog tot vaststelling van een bebouwde komgrens.

In een aantal gevallen was de wijziging van de vaststelling van de bebouwde komgrens een logisch gevolg van een wijziging in de bebouwingssituatie ter plaatse.

11.13 Faunabeheer

De voorwaarden, welke de minister van Landbouw en Visserij aan het mogen uitzetten van fazanten koppelt, vormden voor het Bosschap aanleiding zich in juni 1988 schriftelijk tot de minister te richten.

Het Bosschap achtte een verbod op het uitzetten van fazanten in terreinen die in een goedgekeurd bestemmingsplan zijn aangewezen als natuurgebied en in Grote Eenheden Natuurgebied ongewenst.

Als redenen voerde het Bosschap aan:

- het onder sterk uiteenlopende en wisselende omstandigheden toepassen van het begrip "natuurgebied";
- het criterium: "goedgekeurd" bestemmingsplan waar "onherroepelijk" had moeten staan;

– het globale karakter van de begrenzing van GEN's.

Daarnaast wees het Bosschap op het economische belang van jachtverhuur voor het bosbedrijfsresultaat.

Bij brief d.d. 25 oktober 1988 antwoordde de minister, dat zich op het gebied van de begrenzing van GEN's voor zover hem bekend nog geen problemen hadden voorgedaan. Inzake de bestemming "natuurgebied" worden alleen de onherroepelijke bestemmingen in beschouwing genomen. Deze aanduidingen zouden in principe een goede indicatie over inrichting van de betreffende gronden geven.

Al met al zag de Minister geen aanleiding het fazantenuitzetbeleid op de genoemde punten te wijzigen.

In november 1988 werd een aantal organisaties en instanties ter advisering de Notitie Grofwildvisie Veluwe toegezonden.

Ofschoon het grofwildbeheer van invloed zal zijn op het bosbeheer, werd de Notitie niet ter advisering aan het Bosschap voorgelegd.

Op 21 december 1988 was de Grofwildvisie onderwerp van bespreking binnen de commissie faunabeheer. Dat leidde tot de volgende opmerkingen.

- Het feit, dat het Bosschap niet om advies was gevraagd wekte verbazing, omdat het voorgestane wildbeheer wordt geacht tot stand te komen via een aangepast terreinbeheer i.c. bosbeheer.
- De voorgestelde verwijdering van eigendomsrasters werd ongewenst geacht, omdat aldus ernstig inbreuk wordt gepleegd op eigendomsrechten.
- Een dwingend voorgeschreven terugdringen van de detailontsluiting uit oogpunt van faunabeheer werd onaanvaardbaar geacht.
- Geconstateerd werd, dat in de Grofwildvisie niet wordt ingegaan op de financieel-economische en sociale gevolgen van een aangepaste bedrijfsvoering en dito bosbeheer.

Besloten werd bovengenoemde en enkele andere punten aan het bestuur voor te leggen.

In een schrijven d.d. 2 februari 1989 vroeg het bestuur van het Bosschap bij de Minister aandacht voor bovengenoemde kwesties.

11.14 Golfterreinen en bossen

Meer en meer worden streek- en vooral bestemmingsplannen herzien (mede) om de aanleg van golfterreinen planologisch in te passen. In zijn reactie op ontwerp-plannen onthield het Bosschap zich tot nu toe van uitspraken betreffende de situering van golfterreinen in of nabij bosgebieden. De commissie ruimtelijke ordening achtte het wenselijk aandacht aan dit fenomeen te besteden en te bezien of het mogelijk is een visie te ontwikkelen, welke na vaststelling door het bestuur, naar provincies en gemeenten zou kunnen worden uitgedragen.

Na uitgebreide discussies, gelet op enkele uitgangspunten in het Meerjarenplan Bosbouw met betrekking tot het bosbouwkundig verantwoord ingrijpen in bossen en kennisgenomen hebbende van richtlijnen van de overheid, kwam de commissie ruimtelijke ordening tot de volgende – in het kort weergegeven – overwegingen:

- ofschoon de aanleg van golfterreinen in bossen zoveel mogelijk moet worden vermeden, moet deze niet op voorhand onaanvaardbaar worden geacht;
- de aanleg van golfterreinen op landgoederen – welke niet zelden voor een aanzienlijk gedeelte uit cultuurgronden bestaan – kan van positieve betekenis zijn voor de exploitatie van dat landgoed; daarvan kunnen óók op het landgoed aanwezige bossen profiteren;
- de aanleg van golfterreinen draagt bij aan de verhoging van de kwaliteit van natuur en

landschap, omdat het aantal gradienten (droog-nat, hoog-laag, etc.) doorgaans toeneemt;

- aan velling van bos t.b.v. de aanleg van een golfterrein moet de verplichting worden verbonden (elders) een areaal bos van ten minste dezelfde omvang als het gevelde areaal te herplanten;
- de aanleg van golfterreinen in combinatie met de aanleg van nieuwe bossen is een goede zaak; daarbij zijn goede mogelijkheden voor publiek-private samenwerking aanwezig; gecombineerde aanleg verbetert de structuur van het landschap, dient de recreatieve belangen en draagt bij aan natuurontwikkeling.

Het bestuur van het Bosschap verenigde zich in zijn vergadering van 21 september 1989 met een door de commissie ruimtelijke ordening geconcepieerd standpunt, dat was gebaseerd op eerdergenoemde overwegingen.

11.15 Aanleg snelgroeïend bos

Bij brief d.d. 25 april 1988 drong het Bosschap er bij de ministers van Economische Zaken en Landbouw en Visserij op aan de Regeling bijdragen aanleg snelgroeïend bos te continueren, mede gelet op het komende EG-beleid om de produktie van overschotsectoren te beperken, hetgeen de mogelijkheid biedt om uit produktie te nemen bouwland te bebossen met tijdelijke produktiebeplantingen.

Op 14 oktober 1988 trad de nieuwe regeling - met terugwerkende kracht tot 1 mei 1988 - in werking.

De toepassing van de Regeling bijdragen aanleg snelgroeïend bos en de daarbij optredende knelpunten hadden in de verslagperiode de aandacht van het Bosschap.

Een belangrijk knelpunt is van planologische aard. Er bestaat geen garantie, dat na aanleg van tijdelijk bos de oorspronkelijke (doorgaans agrarische) bestemming blijft gehandhaafd.

Reeds in het Meerjarenplan Bosbouw vroeg de rijksoverheid de gemeenten de oorspronkelijke bestemming ongemoeid te laten. Daarop werd door de minister van Landbouw en Visserij in een schrijven aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ook nog eens nadrukkelijk gewezen. De VNG schreef daarop alle gemeenten aan in een circulaire. Deze circulaire vormde voor het Bosschap aanleiding voor overleg met vertegenwoordigers van de VNG. Dit overleg leidde tot nadere contacten op secretariaatsniveau, waarin de knelpunten nog eens aan de orde kwamen. Van VNG-zijde werd toen medegedeeld dat het voornemen bestond in een artikel in de Nederlandse Gemeente de knelpunten rondom snelgroeïend bos uit de doeken te doen. Het Bosschap werd gevraagd om daaraan medewerking te willen verlenen.

Eén en ander heeft geleid tot een artikel in breder verband van de hand van ir. A.H. Bouma in "De Nederlandse Gemeente", het blad van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

11.16 Toezicht in bossen en natuurterreinen

In het najaar van 1987 werd een notitie opgesteld, waarin werd geconcludeerd, dat een aantal knelpunten m.b.t. toezicht in bossen en natuurterreinen slechts oplosbaar is met medewerking van politie en justitie (zie verslag 1986 - 1987). Naar aanleiding daarvan had op 19 januari 1988 overleg plaats tussen de officieren van justitie te Zwolle, Zutphen en Arnhem enerzijds en vertegenwoordigers van het Bosschap, de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren en de Stichting Flora- en Faunabehoud Veluwe anderzijds.

Tijdens dat gesprek kwamen aan de orde:

- het gebied waar zich de problemen voordoen (gehele Veluwe bosgebied met concentraties op de Noord - Veluwe langs de A 28 rond Elspeet, Stakenburg en Heerde en op de Zuid-Veluwe rond Rheden, Rozendaal en N.O.-Arnhem);
- nadere definiëring van de problemen (crossen, stropen, vernieling en diefstal);
- mogelijke oplossingen (coördinatie van aanpak, verbetering van samenwerking tussen alle bij het toezicht betrokkenen, contacten met de provincie).

Afgesproken werd een tweetal proef-projecten te realiseren.

In het arrondissement Zwolle zullen inventarisaties plaatshebben van eigenaren, toezichthouders en de wijze waarop toezicht wordt uitgeoefend. Daarnaast zullen van toepassing zijnde wettelijke regelingen - op basis waarvan eventueel kan worden opgetreden - worden geïnventariseerd.

Vervolgens zal het project tot coördinatie en zo mogelijk uitbreiding van activiteiten gestalte krijgen en zullen gerichte acties georganiseerd kunnen worden. Het project is gericht op het crossen.

In het arrondissement Arnhem wordt op vergelijkbare wijze een project gericht op stroperij geëntameerd in het gebied in en rond de gemeente Rheden.

Eind maart 1989 richtte het Bosschap zich in een schrijven tot de minister van Justitie. In zijn schrijven constateerde het Bosschap met bezorgdheid, dat het voortbestaan van de groepen Veld- en Milieupolitie van het Korps Rijkspolitie in het kader van beraad met betrekking tot budgettaire zaken ter discussie staat.

Politietoezicht in het buitengebied is onmisbaar: stroperij, diefstal, vernieling van natuur- en landschapswaarden en illegale vuilstort zijn eerder toe- dan afgenomen.

Het beleid van de overheid, gericht op bescherming van natuur, landschap en fauna enerzijds en het toenemend medegebruik van het landelijk gebied in het kader van de openlucht recreatie anderzijds onderstrepen nog eens extra de onmisbaarheid van adequaat toezicht.

Het Bosschap deed dan ook een dringend beroep op de minister de groepen Veld- en Milieupolitie van het Korps Rijkspolitie te handhaven.

In antwoord op dit schrijven meldde de Minister dat in het eindrapport van de Werkgroep Budget Korps Rijkspolitie en in het advies van die werkgroep de groepen Veldpolitie niet aan de orde komen. Bovendien zei de minister aan de handhaving van de Veld- en Milieuwetgeving grote waarde te hechten.

XII Grondwateraangelegenheden

12.1 Algemeen

In toenemende mate wint de vrees veld, dat de verdroging van gronden in sommige gevallen een minstens even grote bedreiging voor de bossen vormt als de verzuring.

Het Bosschap volgt dan ook met meer dan normale belangstelling de beleidsontwikkeling, planvorming en uitvoering inzake de beschikbaarheid van (grond-)water.

Die aandacht betrof in de verslagperiode de derde Nota Waterhuishouding, de grondwaterwetgeving/toepassing Grondwaterwet, provinciale grondwater(beschermings)plannen c.a., vergunningenbeleid inzake grondwateronttrekkingen en een onderzoek naar (grond)wateronttrekkingen in Overijssel.

12.2 Derde Nota Waterhuishouding

Eind augustus 1989 heeft de minister van Verkeer en Waterstaat de derde Nota

Waterhuishouding (NW-3) aan de Tweede Kamer aangeboden. Bij brief d.d. 20 december 1989 heeft het Bosschap gebruik gemaakt van de gelegenheid de minister inzake de NW-3 van zijn gevoelsens te doen blijken.

Het Bosschap stelde vast, dat het bos en zijn betekenis voor de waterhuishouding in de NW-3 onderbelicht worden. Zo worden bossen en natuurgebieden niet zorgvuldig onderscheiden. Bovendien wordt voorbijgegaan aan de in meer dan één opzicht belangrijke rol van de bosbouw/bossen in de waterhuishouding: het waterbergend vermogen, de langdurig gegarandeerde vorm van milieuvriendelijk bodemgebruik en de grondwaterbeschermende functie van bossen.

Het tempo van het realiseren van voorgenomen verbeteringen ligt te laag en sommige verbeteringen gaan niet ver genoeg. Daarbij is vooral aandacht voor de voldoende beschikbaarheid van kwalitatief goed grondwater vereist.

Het Bosschap achtte de in de NW-3 gehanteerde tussendoelstelling, dat het areaal verdroogde gebieden in 2000 niet groter mag zijn dan in 1985 absoluut onvoldoende en onaanvaardbaar.

Een krachtiger beleid is vereist, te realiseren via:

- het starten van proefprojecten voor de meest ernstig getroffen gebieden, waarbij traditionele inzijsgebieden in ere worden hersteld;
- een betere belangenafweging inzake de waterhuishoudkundige conditionering van inrichtingsgebieden bij landinrichtingsprojecten;
- het terugdringen en zonodig plaatselijk en/of tijdelijk verbieden van het gebruik van grondwater voor laagwaardige doeleinden zoals koelingswater voor de industrie en beregeningswater voor de landbouw.

De organisatie en financiering ter uitvoering van het beleid vertonen onvolkomenheden. Zo voorziet de Wet op de Waterhuishouding niet in het betrekken van eigenaren van bossen en natuurterreinen bij de opstelling van provinciale waterhuishoudingsplannen. Dat ware wél gewenst. Daarnaast lijkt er nog te weinig perspectief, dat in de nabije toekomst - via een adequate vertegenwoordiging van alle categorieën eigenaren in waterschapsbesturen - voldoende invloed op het waterkwantiteitsbeheer van de waterschappen zal kunnen worden uitgeoefend.

In de NW-3 wordt opgemerkt, dat waterkwantiteitsmaatregelen onderdeel vormen van het kwantiteitsbeheer en dat deze via omslagen in rekening zullen worden gebracht. Zo zullen maatregelen ten behoeve van verdroogde bos- en natuurgebieden worden gefinancierd uit o.a. de waterschapsomslag.

Conclusie van het Bosschap was dan ook, dat boseigenaren ten derde male financieel zullen worden getroffen:

- ze hebben bijgedragen in de kosten van voor hun ongewenste maatregelen ten behoeve van ontwatering/waterafvoer;
- ze zijn geconfronteerd met verdrogings schade als gevolg van die maatregelen;
- ze zullen nu moeten betalen voor maatregelen om die verdroging ongedaan te maken.

Het Bosschap achtte dat een onrechtvaardige afwenteling van de lasten, welke lasten, gelet op de oorzaken van de verdroging, zeer overwegend op de agrarische sector dienen te rusten.

12.3 Grondwaterwetgeving/toepassing Grondwaterwet

De feitelijke uitvoering van de Grondwaterwet ligt voornamelijk in handen van de provinciale overheden. De Commissie Grondwaterbeheer heeft (overeenkomstig haar

Uitvoeringsbesluit) een enquête gehouden onder de provincies, teneinde inzicht te krijgen in de (eerste) ervaringen met de toepassing van de huidige, in 1984 volledig in werking getreden Grondwaterwet. Het onderzoek strekte zich uit over de jaren 1985 en 1986. Het resultaat van de enquête is in 1988 onderwerp van bespreking geweest in de commissie ruimtelijke ordening.

Bij brief d.d. 21 oktober 1988 richtte het Bosschap zich tot de minister van Verkeer en Waterstaat.

Het Bosschap stelde in zijn schrijven het niet eens te zijn met de wens van de provinciale besturen om voor minder belangrijke onttrekkingen de wettelijke verplichting tot het houden van een hoorzitting te laten vervallen.

Aan die wettelijke verplichting dient onverkort te worden vastgehouden! Alle belanghebbenden dienen te allen tijde de gelegenheid te hebben van hun gevoelens te doen blijken. Procedures inzake het al dan niet verlenen van vergunningen dienen, zo schreef het Bosschap, met de meeste waarborg en rechtszekerheid te zijn omkleed. Bovendien is gezien allerlei mogelijke lokale verschillen nimmer ondubbelzinnig vast te stellen, wanneer onttrekking "minder belangrijk" is.

Verder gaf het Bosschap de Minister in overweging om voor alle grondwateronttrekkingen een vergunningsplicht in te stellen. Zulks draagt bij aan rechtsgelijkheid en rechtszekerheid. Bovendien zal het daardoor mogelijk zijn om een beter inzicht te krijgen in de totale grondwateronttrekking in een bepaald gebied en is het mogelijk een nog stringenter controle op naleving van de regelen uit te oefenen.

Tenslotte vroeg het Bosschap aandacht voor onderzoek door de Technische Commissie Grondwaterbeheer naar schade als gevolg van onttrekkingen.

Het recht op zo'n onderzoek bestaat thans niet, wanneer schadevergoeding wordt gevorderd tengevolge van schade welke het gevolg is van een wateronttrekking welke zonder vergunning mag plaatshebben.

12.4 Provinciale Grondwaterplannen

Bij brief d.d. 28 juli 1987 reageerde het Bosschap op het ontwerp-grondwaterplan voor de provincie Utrecht (zie jaarverslag 1986 – 1987). Gedeputeerde Staten van Utrecht reageerden op 22 maart 1988 op de door het Bosschap gemaakte opmerkingen.

In zijn schrijven constateerde het college van Gedeputeerde Staten, dat in het ontwerpplan met betrekking tot veranderingen in grondwaterstanden en -stromingen de aandacht voor de produktiefunctie van de bossen enigszins onderlicht was gebleven. Onderkend werd, dat beperkte grondwaterstandsverlagingen mogelijk negatieve gevolgen hebben voor het bos op de hoogstgelegen zandgronden tegen de Heuvelrug.

Tenslotte werd gesteld, dat het waarborgen van de beschikbaarheid en bereikbaarheid van water geen onderwerp is, dat wordt geregeld in het grondwaterplan. Wel kan worden aangegeven hoe rekening zal worden gehouden met de belangen van de bosbouw bij het verlenen van vergunningen tot het onttrekken van grondwater, hetgeen in het plan daadwerkelijk geschiedt.

Bij brief d.d. 27 juli 1988 reageerde het Bosschap op het voorontwerp-Grondwaterbeleidsplan – waarvan het Grondwaterplan deel uitmaakt – voor de provincie Zeeland. Het was daarbij van oordeel, dat de in het grondwaterplan voorgestelde richtlijnen /maatregelen in voor de bosbouw belangrijke gebieden voldoende rekening houden met de bosbouwkundige belangen aldaar.

12.5 Grondwaterbeschermingsplannen/Verordeningen Grondwaterbeschermingsgebieden

Op grond van artikel 37 lid 1 van de Wet Bodembescherming stellen Provinciale Staten een plan vast, dat de hoofdlijnen aangeeft voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater in hun provincie: het Grondwaterbeschermingsplan. In het plan worden de gebieden aangegeven, die bescherming behoeven. Regelen daartoe worden op grond van artikel 41 lid 1 van de Wet Bodembescherming vastgesteld.

In de verslagperiode reageerde het Bosschap op (voor)ontwerpplannen en -verordeningen terzake van de provincies Groningen, Drenthe en Zeeland.

In zijn reacties op de Grondwaterbeschermingsplannen constateerde het Bosschap dat deze bijdragen aan een extra bescherming van natuur en milieu en dat zulks in voorkomende gevallen ook de bossen ten goede kan komen. Daarbij tekende het Bosschap aan, dat maatregelen ter bescherming van de bodem ten behoeve van andere functies voldoende ruimte open dienen te laten om óók de functie van de bodem als groeiplaats voor bomen en bossen goed te kunnen vervullen.

Genoemde maatregelen worden neergelegd in de Verordening Grondwaterbeschermingsgebieden. In dat verband wees het Bosschap erop, dat het van belang is om aan de groeiplaats voor bomen/bossen voedings- en meststoffen te kunnen toedienen. Zulks werd temeer van belang geacht, nu het met de vitaliteit van de bossen zo zorgelijk is gesteld en in het kader van de bestrijding van de verzuring van het milieu proeven worden genomen met en onderzoek wordt gedaan naar de effecten van toediening van voedingsstoffen in bossen.

12.6 Grondwateronttrekkingen

In de verslagperiode nam het Bosschap kennis van een groot aantal aanvragen voor een vergunning ten behoeve van grondwateronttrekking.

Reacties/bezwaarschriften naar aanleiding van deze aanvragen stuurde het Bosschap naar Apeldoorn, Arcen & Velden, Beilen, Boxmeer, Goor, Hattem, Heerde, Helmond, Lieshout, Maarheeze, Neer, Ommen, Ruinerwold en Weststellingwerf.

In bovengenoemde gevallen liepen de gewenste onttrekkingen uiteen van 60.000 m³ tot 6 miljoen m³ per jaar; veelal ten behoeve van industriële doeleinden.

In zijn reacties sprak het Bosschap z'n zorgen uit over de mogelijke gevolgen van omvangrijke wateronttrekkingen voor bossen en natuurterreinen, waarbij erop werd gewezen, dat zelfs een geringe daling van de grondwaterspiegel in bossen onder omstandigheden kan leiden tot droogteschade.

Vooral in die gevallen, waarin de mogelijke gevolgen van wateronttrekking (nog) niet voldoende kunnen worden overzien, achtte het Bosschap het gewenst de vergunning voor een proefperiode te verstrekken en aan de vergunningverlening de voorwaarde te verbinden, dat via te plaatsen peilbuizen het verloop van de grondwaterspiegel zou worden gevolgd, teneinde ongunstige ontwikkelingen tijdig te signaleren en maatregelen te kunnen treffen.

Tevens verzocht het Bosschap te bevorderen, dat onttrokken grondwater waar mogelijk na gebruik weer (voor een gedeelte) wordt geïnfilteerd, mits dat water althans van aanvaardbare kwaliteit is.

Uit de beslissingen op de aanvragen kon worden opgemaakt, dat in de meeste gevallen aan de vergunning als voorschrift werd verbonden de verplichting om de stijghoogten van het grondwater in peilbuizen op vaste dagen in de maand waar te nemen en de resultaten elk kwartaal o.a. aan de provincie bekend te maken.

12.7 Onderzoek (grond)wateronttrekkingen in Overijssel

In het verslag over de jaren 1986 – 1987 werd onder paragraaf 10.4 melding gemaakt van een onderzoek onder boseigenaren in Overijssel naar hun ervaringen met grondwateronttrekkingen in bossen en de gevolgen daarvan. Enkele summiere indrukken werden in dat verslag reeds vermeld.

In januari 1988 zijn alle gegevens van de geretourneerde vragenlijsten in een notitie op een rij gezet.

Enkele relevante uitkomsten van het onderzoek volgen hieronder:

- 49 van de 125 respondenten meldde, dat in de nabijheid van hun bos(sen)/natuurterrein(en) water aan de bodem wordt onttrokken; 36 van de 49 meldde daarvan gevolgen te ondervinden;
- in de 36 gevallen werden als belangrijkste ondervonden gevolgen genoemd: sterfte van vegetatie (12x), verminderde vitaliteit (10x), achterblijvende groei (6x), verandering van vegetatie van nat naar droog (6x), opdrogen van plassen/vennen/etc. (5x);
- plaatsen waar zich de problemen vooral voordoen zijn: Dalfsen (7x genoemd), Ommen (6x), Enschede (5x), Hellendoorn (3x) en Holten (3x);
- bij de wateronttrekkingen bleek het in vrijwel alle gevallen om grondwateronttrekkingen te gaan met als meest genoemde doelen drinkwatervoorziening (18x), beregening landbouwgronden (10x), waterschapswerken (6x), bouwwerkzaamheden (3x), industrie (2x).

In het kader van het overleg over het Regionaal Bosplan Overijssel werd de provincie op de hoogte gebracht van de uitkomsten van de enquête.

De provincie liet weten voornemens te zijn deze resultaten te betrekken bij het beleid ter oplossing van knelpunten in de bosbouw, weer te geven in het op te stellen regionaal bosplan.

XIII Waterschapsaangelegenheden

13.1 Voorstel Waterschapswet

In het verslag over de jaren 1986-1987 werd uitgebreid aandacht besteed aan een voorstel van Wet houdende regels met betrekking tot de waterschappen (Waterschapswet).

In 1988 heeft de Vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat van de Tweede Kamer der Staten-Generaal verslag uitgebracht over haar voorlopige bevindingen, waarbij waardering voor het wetsontwerp werd uitgesproken, maar op onderdelen vraagtekens werden geplaatst.

Eind 1988 volgde de Memorie van Antwoord van de minister van Verkeer en Waterstaat.

Op 21 april 1989 verscheen een gewijzigd voorstel van Wet, gevolgd door een Nota van verbeteringen. Het eindverslag van de Vaste Commissie volgde in augustus 1989.

In 1989 kwam het niet meer tot een plenaire behandeling van het definitieve voorstel van Wet.

13.2 Waterschapslasten

In de verslagperiode wendde het Bosschap zich tot enkele waterschappen in verband met bij die waterschappen aan de orde zijnde wijzigingen in de omslagregelingen. Gepleit werd voor een lastenverdeling over omslagplichtige gronden welke gerelateerd is aan het belang van die gronden.

Het betrof hierbij de waterschappen "Riegmeer", "Regge en Dinkel" en "de Wold Aa".

13.3 Het Waterschap en de beheerder van bos- en natuurterreinen

In mei 1986 werd de werkgroep Staatsbosbeheer – Unie van Waterschappen ingesteld waarin ook het Bosschap was vertegenwoordigd. De werkgroep kreeg als taak studie te

maken van een aantal vraagstukken op het raakvlak van de taakuitoefening van de waterschappen en het beheer van bos- en natuurterreinen.

In september 1988 werd deze studie afgerond en werden de bevindingen neergelegd in een rapport, getiteld: "Het waterschap en de beheerder van bos- en natuurterreinen".

In het rapport wordt ingegaan op waterschappen en hun taken enerzijds en de belangen van terreinbeheerders anderzijds. Vervolgens wordt ingegaan op de relatie waterschap versus terreinbeheer. Knelpunten doen zich voor bij de taakuitoefening en bij de omslagheffing. Inzake de knelpunten bij de taakuitoefening gaat het om:

- de inrichting van de waterhuishoudkundige infrastructuur; daarbij gaat het om de bepalingen van de gewenste diepte en breedte van waterlopen, de tracé's ervan, de locatie, de capaciteit van kunstwerken, etc;
- het peilbeheer; beheerders van bos- en natuurterreinen stellen vaak andere eisen aan het te handhaven peilregime, dan vele andere belangencategorieën;
- het onderhoud; in het verlengde van de verschillen in eisen aan het peilbeheer stellen terreinbeheerders minder prijs op intensief onderhoud van de waterlopen, soms wordt verlanding van waterlopen door hen zelfs gewenst geacht;
- de aan- en afvoer van water; voor veel bos- en natuurgebieden is een zo natuurlijk mogelijk (grond-) waterregime van onmisbaar belang; andere bodemgebruiksvormen vereisen veelal een versnelde afvoer, waardoor soms gebiedsvreemd water moet worden aangevoerd hetgeen vaak minder gewenst is;
- de waterkwaliteit; de waterkwaliteit kan van nadelige invloed zijn b.v. omdat de kwaliteit slecht is, maar ook omdat de kwaliteit mogelijk niet overeenkomt met de terreinspecifieke eisen.

Inzake knelpunten bij de omslagheffing gaat het om:

- de bepaling van het belang van de omslagplichtige bij de taakuitoefening van het waterschap als grondslag voor de omslagheffing (belang bij het waterkwantiteitsbeheer en bij de waterkeringszorg);
- de kostentoedeling aan de diverse belangencategorieën;
- de vraag of het opbrengende vermogen van de grond (mede) een bepalende factor dient te zijn voor de omslagheffing;
- de vraag wie de kosten moet dragen van compenserende maatregelen in de waterstaatkundige sfeer, welke moeten worden getroffen ten behoeve van de instandhouding van bos- en natuurterreinen.

Kern van deze knelpunten is veelal, dat de hoogte van de door het waterschap opgelegde lasten in vele gevallen door de terreinbeheerder niet als billijk wordt ervaren in relatie tot de daartegenover staande diensten.

Op grond van de geconstateerde problemen/knelpunten komt de werkgroep tot een groot aantal aanbevelingen.

Bij schrijven d.d. 1 november 1988 vroeg de directeur van het Staatsbosbeheer het Bosschap het rapport op korte termijn te willen bespreken, opdat kon worden vernomen of het Bosschap op hoofdlijnen met de inhoud ervan zou kunnen instemmen. In antwoord hierop stelde het Bosschap vast, dat met het uitbrengen van het rapport een belangrijke, positief te waarderen stap is gezet op de weg naar oplossing van de knelpunten.

Het Bosschap onderkende, dat het rapport voor een aantal van de gesignaleerde problemen geen panklare oplossingen aandraagt. Niettemin kon het zich op hoofdlijnen met de inhoud van het rapport verenigen.

Overigens wees het Bosschap erop, dat - met betrekking tot de kostentoedeling - uiterst

zorgvuldig te werk moet worden gegaan bij toepassing van de "methode – Oldambt": de uitgangssituatie bepaalt in sterke mate de uitkomst.

Ten aanzien van de omslagheffing achtte het Bosschap de stelling uit het rapport juist, dat het opbrengend vermogen van de grond geen bepalende factor kan zijn voor de hoogte van de omslagheffing, mits het begrip belang juist wordt geïnterpreteerd.

Tenslotte was het Bosschap van mening, dat bos- en natuurterreineigenaren en -beheerders in de regio waar mogelijk gezamenlijk voor hun belangen dienen op te komen; dat geldt ook – en zeker niet in de laatste plaats – als het gaat om bestuursparticipatie binnen de waterschappen.

Ten gevolge op het rapport heeft in 1989 verder overleg plaatsgehad tussen het Staatsbosbeheer en de Unie van Waterschappen, waarbij vooral aandacht werd geschonken aan de relatie van beheersplannen voor bos- en natuurterreinen met (beheersplannen van) waterschappen en aan de kostentoedelingsproblematiek.

XIV Milieuaangelegenheden

14.1 De problematiek van de verzuring van het milieu

"Uit de tussentijdse resultaten van het onderzoek blijkt, dat de natuur gevoeliger is voor verzuring dan tot dusverre werd aangenomen en verwacht. Het gaat in dat licht bezien met de verzuring onmiskenbaar de verkeerde kant op". Dat schreef de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer bij de aanbidding van de Notitie tussentijdse evaluatie verzuringsbeleid, ultimo december 1987. In de bestuursvergadering d.d. 2 februari 1988 nam het Bosschap kennis van de Notitie tussentijdse evaluatie verzuringsbeleid. De inhoud van de notitie vervulde het Bosschap met grote zorg. Vooral ook, omdat moest worden vastgesteld, dat niet alleen de natuur veel gevoeliger is voor verzuring dan tot nu toe werd aangenomen, maar ook dat de tot dusverre in Nederland getroffen maatregelen ter bestrijding van de verzuring volstrekt ontoereikend zijn om de oorspronkelijk beoogde emissiereductie te realiseren.

In het verlengde van de milieuproblematiek baarde de vitaliteitstoestand van de Nederlandse bossen het Bosschap zorgen. Uit onderstaand overzicht blijkt de ontwikkeling van die vitaliteit gedurende de afgelopen vijf jaren.

Overzicht van de vitaliteit van het Nederlandse bos.

De steekproef vertegenwoordigt 281.320 ha opgaand bos.

Inventarisatie- jaar	Vitaal (%)	Minder vitaal (%)	Weinig vitaal (%)	Niet vitaal (%)
1984	50,8	39,7	8,0	1,5
1985	49,9	35,0	13,0	2,1
1986	46,9	32,0	16,0	5,1
1987	42,6	36,1	16,6	4,7
1988	50,9	28,1	16,0	5,0

Het Bosschap verwoordde zijn zorgen inzake de verzuring van het milieu in een schrijven d.d. 1 maart 1988 aan de Vaste Commissie voor Milieubeheer der Tweede Kamer, waarbij het wees op de uitspraak in het tussentijdse evaluatie-rapport, dat bij een

ongewijzigd beleid de verzuring ertoe zal leiden dat binnen enkele decennia bij 80% van de Nederlandse bossen schade zal optreden.

Geconstateerd werd, dat een situatie is ontstaan, waarin de zure depositie in al z'n vormen een verwoestende wissel trekt op het milieu en daarmee de gehele samenleving voor een levensgroot vraagstuk stelt.

Het Bosschap wees de Vaste Commissie der Tweede Kamer erop, dat de bijdrage van Nederlandse bronnen aan de verzuring in ons land 41% beloopt; de helft hiervan komt voor rekening van de landbouw en éénvijfde voor rekening van het wegverkeer.

"Landbouw en wegverkeer zijn daarmee absoluut gezien de grootste vervuilers en maatregelen dienen zich dan ook vooral op deze sectoren te richten", aldus het Bosschap in zijn schrijven.

In dat verband achtte het Bosschap het besluit van de regering om de maximumsnelheid op autowegen te verhogen, onbegrijpelijk en onaanvaardbaar, omdat met het toenemen van de rijsnelheid de emissie van stikstofoxiden eveneens toeneemt. Het besluit staat derhalve haaks op het verzuringsbeleid.

Het Bosschap wees daarbij op het gestelde in artikel 21 van de Grondwet waar is bepaald: "De zorg van de Overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu".

Het Bosschap constateerde, dat de verontreiniging door de landbouw vrijwel geheel tot stand komt in de vorm van ammoniakemissie. Stringente naleving van wettelijke regelingen en strengere eisen t.a.v. het uitrijden/verwerken/opslaan van mest en t.a.v. de samenstelling van het veevoer zijn daarbij van groot belang.

Tenslotte achtte het Bosschap het dringend noodzakelijk, dat de regering op korte termijn maatregelen treft via een verzuringsfonds of via een systeem van egaliserende heffing, welke het mogelijk maken enerzijds de verzuringsschade te vergoeden bij te dragen in de kosten van herstel en anderzijds bij te dragen in de kosten van maatregelen ter bestrijding van de verzuring.

14.2 Eindrapportage verzuringsonderzoek

Bij brief d.d. 18 november 1988 bood de Stuurgroep Verzuringsonderzoek aan de minister van VROM de eindrapportage van het Additioneel Programma Verzuringsonderzoek aan.

De algehele conclusies van de onderzoekers zijn als volgt samen te vatten.

- De huidige effecten van verzuring in Nederland zijn ernstig. Zo is bijvoorbeeld meer dan de helft van het Nederlandse bos niet meer zo vitaal, is een groot deel van de heide vergrast, is het merendeel van de vennen verzuurd en is op diverse plaatsen onder natuurgebieden de nitraatconcentratie van het grondwater sterk verhoogd en stijgend.
- Vooral de invloed van stikstof bij de verzuring is in het verleden onderschat.
- Bij een depositie op het niveau van de huidige voorlopige depositiedoelstelling van 1400 equivalenten effectief zuur per hectare en per jaar (in de praktijk komt deze overeen met 3000 equivalenten potentieel zuur, doordat een "drempelwaarde" van 1600 equivalenten stikstof niet wordt meegeteld) zullen nog ernstige effecten van verzuring optreden.
- De onderzoekers zijn van mening, dat:
 - * ter voorkoming van de meest ernstige schade bij naaldbos en heide de depositie niet hoger dient te zijn dan 1400 equivalenten potentieel zuur per hectare per jaar en bij loofbos niet hoger dan 2400 equivalenten potentieel zuur per hectare per jaar;
 - * ter voorkoming van ernstige schade door ozon bij bossen en cultuurgewassen de maximum uurgemiddelde concentratie (eenheid: $\mu\text{g}/\text{m}^3$) niet hoger dan 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ en de groeiseizoengemiddelde concentratie niet hoger dan 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ zou mogen zijn;

- * ter vermijding van ieder effect de niveaus van zuur en ozon dicht bij de natuurlijke achtergrondwaarden zouden moeten liggen.
- De huidige niveaus van depositie van verzurende stoffen en concentraties van ozon zijn aanmerkelijk hoger dan de in het rapport genoemde waarden ter voorkoming van bepaalde effecten (zoals schade aan naald- en loofbos en hoge nitraatgehalten in grondwater).

Het bestuur van het Bosschap nam in zijn vergadering op 20 december 1988 kennis van de rapportage. Gelet op de ten tijde van de tussentijdse evaluatie ondernomen stappen, werd thans geen nadere aandacht voor de verzuringsproblematiek gevraagd.

14.3 Nationaal Milieubeleidsplan

Eind mei 1989 is het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) verschenen en voor advies aan een aantal adviesraden en andere adviesorganen voorgelegd; zo niet aan het Bosschap. Gelet op het grote belang van een schoon milieu voor de bossen, heeft het Bosschap eigener beweging gereageerd op het NMP.

Het begon zijn reactie met de opmerking, dat – alle goede bedoelingen ten spijt – het voorgestane beleid inzake de verzuring onvoldoende soelaas biedt voor het Nederlandse bos. Beneden een depositie van 400 à 700 zuurequivalenten per hectare per jaar treden slechts verwaarloosbare effecten op. In 1987 bedroeg het gemiddelde niveau in Nederland 5300 zuurequivalenten per ha per jaar. Lokaal aan bosranden komen uitschieters voor tot meer dan 10.000 zuurequivalenten per ha per jaar.

De meest ernstige effecten van verzuring kunnen worden voorkomen bij een depositie van 1400 zuurequivalenten per ha per jaar. Daarvoor is het nodig dat de emissies van verzurende stoffen (SO₂, NO_x, NH₃ en VOS – Vluchtige Organische Stoffen –) worden gereduceerd met 80 à 90%.

De voor de benodigde milieukwaliteit vereiste reducties van verzurende stoffen van 80 à 90% blijken voor 2000 niet haalbaar.

Daarom hanteert het NMP voor het jaar 2000 een tussendoelstelling van ten hoogste 2400 zuurequivalenten per ha per jaar waarvoor emissiereducties van 70 à 80% nodig zijn. Daarmee kan 20% van de Nederlandse bossen worden beschermd. Het Bosschap achtte dat een onaanvaardbare zaak voor de bosbouw.

Verder werd er op gewezen, dat voor wat betreft de bosbouw vooral maatregelen op het gebied van de verzuring en de verdroging urgent zijn en dat bebossing kan bijdragen aan de vermindering van de CO₂-concentratie in de atmosfeer, omdat bomen in de groeifase kooldioxydegas nodig hebben, waarmee kan worden bijgedragen aan de vermindering van het broeikaseffect.

Tenslotte vroeg het Bosschap aandacht voor financiële aspecten zoals de vergoeding van kosten van effectgerichte maatregelen in bossen, de vergoeding van de in de bossen aangerichte schade als gevolg van de milieuproblemen en het beschikbaar stellen van meer middelen ten behoeve van de aanleg van nieuwe bossen, welke kunnen bijdragen aan de verbetering van het milieu.

Op 1 september 1989 heeft het Bosschap een persbericht doen uitgaan, waarin het zijn reactie op het NMP heeft weergegeven.

14.4 Bestrijdingsplan verzuring

In juli 1989 is bekendgemaakt het Bestrijdingsplan verzuring.

Het plan vormt een uitwerking van het thema verzuring uit het Nationaal Milieubeleidsplan.

Het plan gaf het Bosschap aanleiding zich per brief d.d. 17 oktober 1989 tot de Vaste Commissie voor het Milieubeheer der Tweede Kamer te richten.

In zijn schrijven gaf het Bosschap nog eens blijk van zijn grote zorgen over de verregaand tekortschietende doelstellingen aangaande de bestrijding van de verzuring.

Waar reducties van de emissie van verzurende stoffen met 80 à 90% hoogst noodzakelijk zijn om de meest ernstige gevolgen van verzuring tegen te gaan, daar blijken met de volle 100% inzet van het gehele arsenaal aan maatregelen de reducties van de emissie van NOx, NH3 en SO2 niet verder te reiken dan respectievelijk 50%, 65% en 77%.

Dat betekent, dat tot (ver) na de eeuwwisseling niet voldoende bescherming kan worden geboden aan de bossen, omdat de meest ernstige gevolgen van de verzuring niet kunnen worden voorkómen.

Het Bosschap achtte aanvullende maatregelen dringend noodzakelijk en wees daarbij op:

- maatregelen met een volumegericht karakter in de landbouw: een uitgekiend extensiveringsbeleid voor agrarische bedrijven in de nabijheid van voor verzuring gevoelige gebieden;
- verkeerstechnische maatregelen ter vermindering van de NOx-emissie; onder andere verlaging van de maximumsnelheid tot 90 km per uur in en nabij voor verzuring gevoelig gebieden en onderzoek naar de bijdrage aan de verzuring door verouderde automobielen.

Tenslotte wees het Bosschap op de hachelijke financieel-economische situatie waarin bosbedrijven door de verzuring terecht dreigen te komen en soms reeds verkeren (inkomstenderving door voortijdige velling, kosten van herstelmaatregelen). Daarom moet worden voorzien in een verzuringsfonds en een goede schadevergoedingsregeling, aldus het Bosschap.

14.5 Plan van aanpak beperking ammoniakemissie van de landbouw

Het Plan van aanpak beperking ammoniakemissie in de landbouw vormt een uitwerking van de Structuurnota Landbouw en het Nationaal Milieubeleidsplan.

Desgevraagd diende het Bosschap de minister van Landbouw en Visserij van advies over dit plan op 17 oktober 1989.

Het Bosschap liet de minister (nog eens) weten, dat de verontreiniging van het milieu zeer bedreigend is voor het Nederlandse bos en een zeer zware wissel trekt op de bosbouwbedrijfsuitoefening en daarmee op de financieel-economische positie van de bosbedrijven.

In dat licht drong het Bosschap aan op:

- de instelling van een verzuringsfonds, waaruit schade kan worden vergoed en waaruit herstelmaatregelen kunnen worden bekostigd;
- de mogelijkheid tot opschorting van de herplantplicht in situaties, waarin geen groeiverwachtingen bestaan voor het te planten plantsoen.

Ondanks alle goede bedoelingen, schiet het gebodene in het plan van aanpak tekort; immers het plan zelf geeft aan dat de tussendoelstelling – 70% reductie in het jaar 2000 – niet zal worden gehaald.

Zelfs aan het bereiken van de verwachte 65% moet worden getwijfeld, omdat er hierbij van wordt uitgegaan, dat alle technische maatregelen en middelen kunnen worden aangewend, terwijl diverse maatregelen nu nog moeten worden ontwikkeld.

Veel ingrijpendere maatregelen zijn onontkoombaar, zoals:

- sanering en extensivering in gebieden, welke zijn gelegen in de nabijheid van bossen en natuurterreinen;
- objectgerichte maatregelen op regionaal en lokaal niveau.

Het Bosschap was van oordeel, dat aanpassing van de ecologische richtlijn "Ammoniak en Veehouderij" op grond van de Hinderwet slechts zin heeft en alleen gewenst is, indien daardoor de totale depositie op voor verzuring gevoelige gebieden niet zal kunnen toenemen.

Daarom lijkt het laten vallen van de 500 m grens – binnen welke afstand tot een verzuringgevoelig gebied uitbreiding of nieuw-vestiging van veehouderijbedrijven niet is toegestaan – en het instellen van drempeldepositiewaarden een positieve maatregel. Vooralsnog moeten echter vraagtekens worden geplaatst bij het beoogde buiten beschouwing laten van achtergronddeposities en deposities van omliggende bedrijven en bij het instellen van overdrachtsmogelijkheden inzake mestproductierechten.

14.6 Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne

In februari 1987 is verschenen het voorontwerp van Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne, bevattende Regelen met betrekking tot milieubeleidsplanning en milieukwaliteits-eisen (c.a.).

Dit voorontwerp vormde onderwerp van bespreking in de commissie ruimtelijke ordening.

Op 18 mei 1989 is het Voorstel van Wet aan de Tweede Kamer aangeboden. Daartoe uitgenodigd heeft het Bosschap bij brief d.d. 5 september 1989 de Vaste Commissie voor het Milieubeheer der Tweede Kamer van zijn bevindingen inzake het wetsvoorstel op de hoogte gesteld.

Het wetsvoorstel voorziet in een uitbreiding van de huidige wet met twee nieuwe hoofdstukken: een hoofdstuk over plannen voor het milieubeleid (integratie planvor-

ming) en een hoofdstuk over milieukwaliteitseisen (normstelling). Als uitvloeisel hiervan worden voorts wijzigingen voorgesteld in een groot aantal andere wetten welke uit oogpunt van milieubeheer van betekenis zijn.

Het Bosschap sprak in zijn schrijven aan de Tweede Kamer de verwachting uit, dat de voorgestelde uitbreiding van de wet een integrale benadering van de milieuproblematiek mogelijk zal maken.

Het wetsvoorstel speelt op twee manieren in op de noodzaak om waar nodig regionaal of lokaal milieubeleid te kunnen voeren:

- bij algemene maatregel van bestuur kunnen eisen worden gesteld ten aanzien van de kwaliteit van onderdelen van het milieu en kunnen gebieden worden aangegeven, waarvoor de gestelde milieukwaliteitseis geldt;
- in de wet worden terzake aan de provincie mogelijkheden tot optreden gegeven.

Het Bosschap had waardering voor deze wijze van benaderen.

De planprocedure inzake de milieubeleidsplanning voorziet in een "open planning": derden zullen hierbij in voldoende mate moeten worden betrokken. Het Bosschap drong erop aan bij de verdere (voorbereiding van de) milieubeleidsplanning te worden betrokken, omdat aldus een adequate inbreng van direct-belanghebbenden wordt gewaarborgd.

14.7 Milieubeleid en ruimtelijke ordening

In de verslagperiode besteedde de commissie ruimtelijke ordening aandacht aan de relatie tussen het milieubeleid en de ruimtelijke ordening ter ondersteuning van dat beleid.

In dat verband kwamen aan de orde: de Ecologische Richtlijn op grond van de Hinderwet en het RPD- rapport "Ruimtelijke visie op intensieve veehouderij". Ook in het kader van de Vierde Nota over de ruimtelijke ordening kwam de relatie met het milieubeleid naar voren.

In februari 1987 trad in werking de Richtlijn in het kader van de Hinderwet m.b.t. ammoniak en veehouderij, de zogenaamde Ecologische Richtlijn Hinderwet.

In september van het verslagjaar discussieerde de commissie ruimtelijke ordening in aanwezigheid van twee beleidsmedewerkers van het Ministerie van VROM over aard, status en toepasbaarheid/reikwijdte van de ecologische richtlijn.

Bij de discussie over de ecologische richtlijn werd ook stilgestaan bij een studierapport van de Rijksplanologische Dienst, getiteld: "Ruimtelijke visie op intensieve veehouderij".

De "Ruimtelijke visie op de intensieve veehouderij" heeft een rol gespeeld bij de invulling van het ondersteunende milieubeleid ten behoeve van de ruimtelijke ordening, weergegeven in de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening.

14.8 Pieterpad Milieu-Estafette

Het Bosschap verleende een financiële bijdrage aan de Stichting Pieterpad Milieu Estafette. In 1988 stond de estafette in het teken van de boom. Op 4 juni van dat jaar werd door een aantal bestuursleden en secretariaatsmedewerkers van het Bosschap een gedeelte van een etappe meegelopen, van Doetinchem naar Zelhem. In de nabijheid van Zelhem werd op het landgoed "t Zand" een bijeenkomst georganiseerd. Tijdens die

bijeenkomst schetste de voorzitter van het Bosschap de problemen en bedreigingen, welke de verzuring van het milieu voor de bossen meebrengt.

Vervolgens gaf de heer Oterdoom, onderzoeker bij het Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw De Dorschkamp, een explicatie over het verzuringsonderzoek en illustreerde dit bij en aan de hand van één van de ter plaatse voordat onderzoek ingerichte meetpunten.

XV Bosbrandweer

15.1 Algemeen

Overzicht branden in bossen en natuurterreinen

jaar	aantal branden	verbrande oppervlakte in ha.			schade in guldens
		bos	natuurterrein	totaal	
1925 t/m 1939*	241	305	1893	2198	91.000
1940 t/m 1944*	381	660	2020	2680	235.000
1945 t/m 1955*	315	249	947	1196	113.365
1956 t/m 1965*	358	200	639	839	262.849
1966 t/m 1976*	267	220	585	805	538.893
1977 t/m 1986*	149	40	225	265	145.454
1987	90	27	88	115	60.470
1988	79	26	54	80	92.327
1989	66	23	77	100	24.550

* gemiddeld

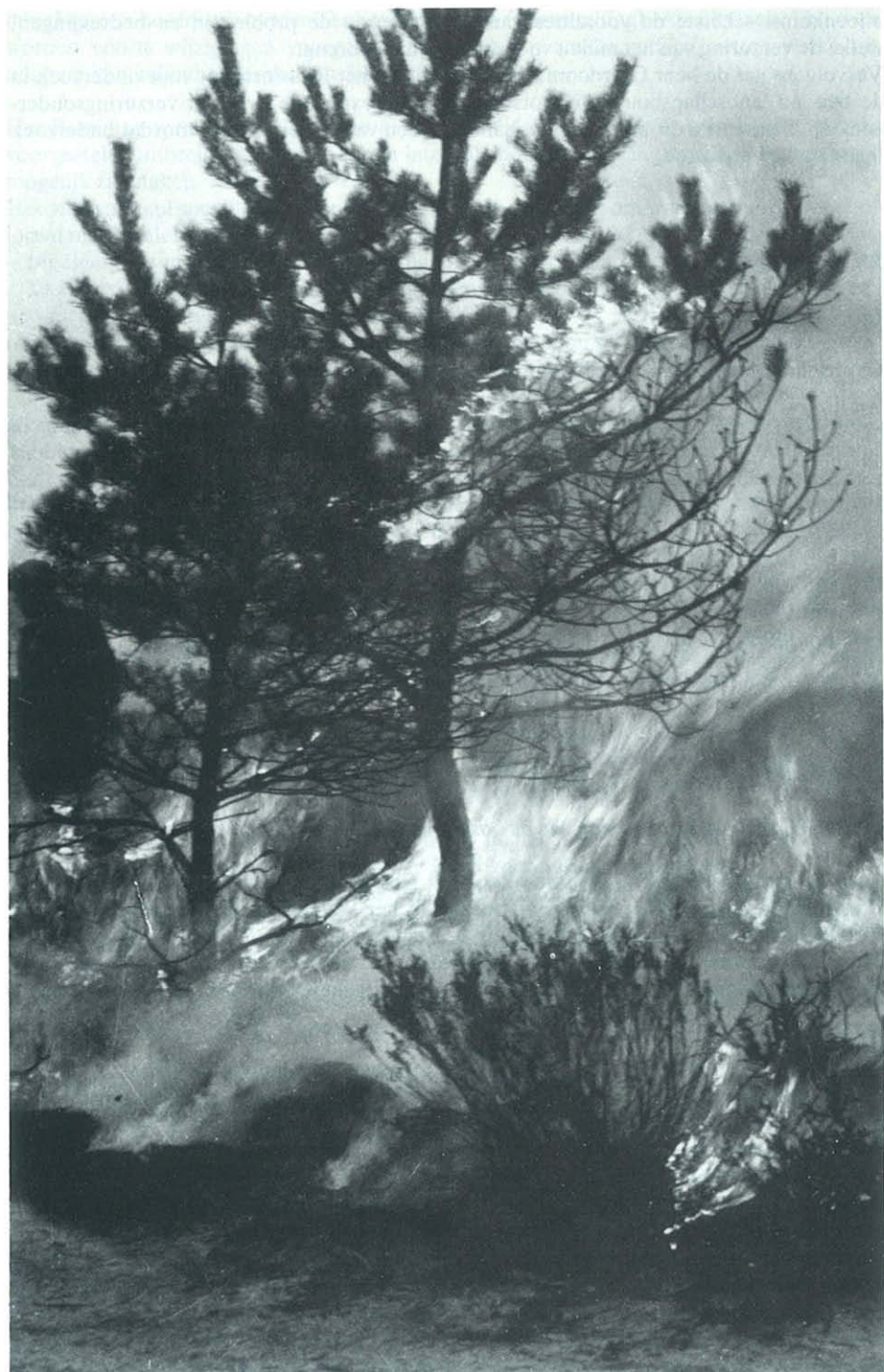
15.2 E.G. actie ter bescherming van de bossen van de gemeenschap tegen brand

Voor de jaren 1988 en 1989 werden door het Bosschap bij de Europese Commissie te Brussel projectvoorstellen voor een subsidie in het kader van de EG verordening nr. 3529/86 ter bescherming van de bossen in de gemeenschap tegen brand ingediend welke door de Europese Commissie werden goedgekeurd. De toekenningsbeschikkingen voorzien in een bijdrage van ten hoogste 30% van de goedgekeurde kosten van de projecten.

Het betrof:

organisatie
Utrechtse Bosbrandweer
Vereniging
Stichting Bosbrandbestrijding
in de provincie Limburg
Regionale Brandweer Zuid-Oost
Noord-Brabant
Stichting bosbrandbestrijding in
de Drie Noordelijke Provincieën
Het Veluwe Bosbrandweer Comité

project en maximumprojectsom
vliegtuigsurveillance en verbindingen
f 45.000,- (zowel 1988 als 1989).
vliegtuigsurveillance en verbindingen
f 40.000,- (zowel 1988 als 1989).
vliegtuigsurveillance en verbindingen
f 24.000,- (1988) en f 40.000 (1989).
vliegtuigsurveillance en verbindingen
f 125.000,- (1988) en f 161.000 (1989).
vliegtuigsurveillance, telecommunicatie
en waterreservoirs f 398.000,- (1988)
en f 400.000 (1989).

Provinciale Overijsselse Stichting
voor de Bosbrandbestrijding

Regionale Brandweer Noord-West
Veluwe

vliegtuigsurveillance en verbinding-
middelen f 74.300,- (1988) en f 130.000
(1989).

proefneming automatisch bosbrand-
detectiesysteem f 250.000,- (1988) en
f 300.000 (1989).

In totaal gaat het om projectssommen van f 956.300,- in 1988 en f 1.116.000,- in 1989.

15.3 Onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van een geautomatiseerd systeem voor de vroegtijdige detectie van bosbrand in Nederland.

a. Algemeen

In augustus 1988 heeft het Fysisch en Electronisch Laboratorium van TNO aan het Bosschap rapport uitgebracht over een op zijn verzoek gehouden haalbaarheidsonderzoek m.b.t. de toepassing van geautomatiseerde detectiesystemen ter vroegtijdige ontdekking van brand in bossen en natuurterreinen. Dit onderzoek werd mogelijk gemaakt dankzij financiële bijdragen van de Ministeries van Landbouw en Visserij, Defensie en Binnenlandse Zaken en van de Onderlinge Bossen Verzekeringsmaatschappij U.A., het Veluwe Bosbrandweer Comité en de commissie bosbrandweer van het Bosschap.

b Resultaat van het onderzoek

De proefneming heeft aangetoond dat de rook van een natuurbrand het beste met een camera-sensor kan worden gedetecteerd in het rode gedeelte van het zichtbaar spectrum van het licht. In deze kleur steekt rook namelijk licht af tegen de groene achtergrond van de natuur. De vuurhaard kan het snelst worden ontdekt door de verandering die de rook in de achtergrond veroorzaakt.

De aanbevelingen in het rapport hielden een advies in om een vervolgonderzoek te laten plaatshebben. Dit onderzoek zou in twee fases moeten worden onderverdeeld, n.l.:

- onderzoek naar de geschikte detector;
- plaatsing van een proefopstelling met een daarop volgende evaluatie van het detectiesysteem.

XVI Informatica stimulering bosbouw

In het verslag over de jaren 1986 en 1987 werd melding gemaakt van de totstandkoming van het globaal informatiemodel bosbouw(Imbos) en de oprichting van een zogenaamde takorganisatie. Een informatiemodel is een integrale beschrijving van een bedrijf, de weergave van de activiteiten, de informatiestromen en de gegevensstructuur ervan, gezien vanuit de informatievoorziening.

Het model geeft inzicht in de beslissingen die in een bedrijf worden genomen en de informatie die daarvoor noodzakelijk is.

Een takorganisatie heeft tot taak de automatisering van de verwerking van technische en economische gegevens m.b.t. de bosbouw te ontwikkelen ten behoeve van de bosbouwsector en in het bijzonder de individuele bosbedrijven.

Nadat het Ministerie van Landbouw en Visserij zich bereid had verklaard voor 3 jaar een bijdrage te verlenen in de kosten van een op te richten takorganisatie en het bestuur van het Bosschap had besloten een automatiseringsheffing van f 0,30 per ha per jaar in te voeren werd begin 1988 besloten tot oprichting van de Stichting Informatievoorziening Bosbouw.

De stichting heeft tot doel een doelmatige automatisering van gegevensverwerking in de bosbouw. Zij tracht dit te bereiken door:

- a. het detailleren van het globaal informatiemodel bosbedrijf;
- b. het laten ontwikkelen of ontwikkelen en het beheren van programma's en systemen ten behoeve van de informatieverzorging en het goede bedrijfsbeheer van bosbedrijven;
- c. het ontwikkelen van of laten ontwikkelen van programma's en systemen ten behoeve van een goede bedrijfsvergelijking van bosbedrijven;
- d. het geven van voorlichting betreffende apparatuur en programmatuur;
- e. het bevorderen van onderzoek en het geven van voorlichting en informatie betreffende een zo optimaal mogelijke verwerking van gegevens ten behoeve van bosbedrijven.

De Stichting, waarvan het bestuur wordt gevormd door personen uit de diverse geledingen van het bosbouwbedrijfsleven, heeft haar werkzaamheden op 1 juli 1988 aangevangen. Als coördinator treedt op de heer Ing. L.B. Tänzer.

XVII Het Zaadcomité

Het Zaadcomité, dat tot taak heeft te bevorderen dat voldoende zaad van goede genetische kwaliteit beschikbaar komt voor de Nederlandse bos- en landschapsbouw, beraadde zich in de verslagperiode over zijn inbreng in de werkgroep van het Ministerie van Landbouw en Visserij die belast was met advisering over de toekomst van rijksboomkwekerijen en rijkszaadgaarden.

Verder beraadslaagde het comité over het in het voorjaar 1989 ontstane plantsoenoverschot en de terzake door de kwekers te nemen maatregelen alsmede over de controle van de NAKB op de oogst van eikels van veel gevraagde herkomsten. Het constateerde, dat die controle goede resultaten had opgeleverd.

XVIII Financieel overzicht

Jaarrekeningen 1988 en 1989

Baten	1988	1989
Heffingen	1.003.952,30	1.086.719,25
Diensten aan derden	39.650,00	45.750,00
Overige baten	72.386,46	86.391,60
Totaal baten	1.115.988,76	1.218.860,85
Lasten		
Vergaderkosten en vergoeding voorzitter	94.599,30	100.107,40
Personeelsuitgaven en reis- en verblijfskosten	699.533,41	735.473,06
Huisvestings- en bureaukosten	108.730,10	119.184,40
Diensten door derden	33.395,00	29.855,99

Subsidies en bijdragen:

1. Boomfeestdag	2.200,00	2.200,00	
2. Stichting Recreatie	25,00	25,00	
3. S.E.R.	1.325,00	1.760,00	
4. Stichting Bos en Hout	37.500,00	37.500,00	
5. De Landeigenaar	1.000,00	1.000,00	
6. Perscentrum Nieuwspoort	100,00	100,00	
7. Instituut voor Natuur- beschermings Educatie	100,00	100,00	
8. Landbouw-Economisch Instituut	15.000,00	15.000,00	
9. Nederlands Bosbouw Tijdschrift	1.000,00	7.500,00	
10. Stichting Landelijk Orgaan voor het Leerling- wezen in de bosbouw	100,00	100,00	
11. Stichting B.O.S.	1.000,00	1.000,00	
12. SBB Houtoogst- statistiek	15.000,00	21.000,00	
13. Bosgroep Salland-Twente	-,-	20.000,00	
	74.350,00		97.285,00

Bijdragen aan bijzondere diensten:

1. Bosbrandweer	13.650,00	15.000,00	
2. Subsidieregeling Leerlingwezen in de Bosbouw	7.500,00	7.500,00	
3. Bosbouwveiligheid	15.000,00	21.753,53	
4. Zaadcomité	13.640,00	13.337,40	
5. Sociale Aangelegenheden	5.000,00	7.500,00	
6. Bosarbeidswedstrijden	20.000,00	28.000,00	
7. Bosbouwmanifestatie	-,-	30.000,00	
	74.790,00		123.090,93

Overige lasten	5.180,88	7.033,22	
Totaal lasten			
	1.090.578,69	1.212.030,00	
	=====	=====	
Voordelig saldo	25.410,07	6.830,85	
	=====	=====	

Balans per 31 december

Omschrijving	1988	1989	Omschrijving	1988	1989
A K T I V A			P A S S I V A		
Gebouw	1,-	1,-	Algemene reserve	1.100.927,26	1.107.758,11
Inventaris	20.000,-	10.000,-	Reserve onderhoud gebouw	13.565,15	20.065,15
Deelneming P.L.M.	p.m.	p.m.			
Diverse vorderingen en vooruitbetaalde posten	483.594,99	451.975,01	Diverse schulden en nog te betalen posten	190.841,65	194.549,45
			Saldi diensten:		
Effecten (belegde reserve)	519.392,50	451.302,50	Stivos	409.154,89	376.946,42
Geldmiddelen	1.172.240,78	1.366.643,46	Bosbouwmanifestatie (voorh. Bos en Mens)	21.313,64	36.997,64
			Toeslag pensioenen	352.956,11	370.034,98
			Sociale Aangelegenheden	25.921,57	32.418,62
			Bosarbeidswedstrijden	5.305,25	20.659,25
			Informatica Bosbouwsector	75.243,75	120.492,35
	<u>2.195.229,27</u>	<u>2.279.921,97</u>		<u>2.195.229,27</u>	<u>2.279.921,97</u>
	=====	=====		=====	=====

XIX Samenstelling bestuur, dagelijks bestuur, secretariaat, hoofdafdeling sociale zaken, afdeling bosbouwambachten, commissies en werkgroepen per 31 december 1989

A. Bestuur

Op 14 mei 1988 eindigde de 18e zittingsperiode van het bestuur van het Bosschap. Krachtens het bepaalde in het Koninklijk Besluit van 17 maart 1988 (Nederlandse Staatscourant van 8 april 1988 no 70) bestaat het bestuur m.i.v. 15 mei 1988 uit 16 personen.

De volgende organisaties van ondernemers en werknemers zijn aangewezen tot het benoemen van het achter hun naam vermelde aantal bestuursleden van het bestuur voor de zittingsperiode 15 mei 1988 tot en met 14 mei 1990.

1 Organisaties van ondernemers:

Nederlandse Vereniging van Boseigenaren:	6 leden
Algemene Vereniging Inlands Hout:	1 lid

2 Organisaties van werknemers:

- Industrie- en Voedingsbond CNV:	3 leden
- Voedingsbond FNV:	5 leden

Voorts wordt 1 lid aangewezen door de minister van Landbouw en Visserij.

Door de minister van Landbouw en Visserij werden voor de door het Rijk gedreven bosbouwondernemingen de heer dr.ir. H.S.B.M. van Asperen tot bestuurslid en de heer ir. A.W.J. Bosman tot plaatsvervangend bestuurslid benoemd.

De heer dr. ir. H.S.B.M. van Asperen volgde als zodanig de heer ir. E.M. Lammerts van Bueren op; en de heer ir. A.W.J. Bosman volgde de heer dr. C.F. van Beusekom op.

Aan werkgeverszijde trad de heer H. Luijpen als vertegenwoordiger van de Algemene Vereniging Inlands Hout toe tot het bestuur van het Bosschap.

Aan werkgeverszijde traden af als vertegenwoordigers van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren de heer ing. G. Bruggink, ir. E.P.L. Hessels en mr. B. van Vloten als lid van het bestuur en de heer ir. C.J. Stefels als plaatsvervangend lid van het bestuur.

Zij werden opgevolgd door resp. mevrouw mr. H.C. ter Kuile-van der Hoeven en de heren ir. P.J. van Herwerden, ir. J.H. Kuper en ing. H.K.M. Lugtmeijer.

Aan werknemerszijde benoemde de Voedingsbond FNV 5 bestuursleden.

De heer H.D. Ligtenberg trad af als lid van het bestuur. Hij werd als zodanig opgevolgd door de heer G. van Mierlo.

De heren A. Belder, H. Blessing en T. Scheepstra traden af als plaatsvervangend bestuurslid en werden als zodanig opgevolgd door de heren W. Banning, F. Ekkel en G. Veld.

De Industrie en Voedingsbond CNV benoemde 3 leden. In verband daarmee trad de heer Ir. M.L. de Haas toe tot het bestuur.

Het bestuur benoemde voor de zittingsperiode van 15 mei 1988 tot en met 14 mei 1990 de heer H.A.J. Roels tot voorzitter.

De heren ir. P. Gerbranda en A.J.G. Meijer werden benoemd tot plaatsvervangende voorzitters.

Op 31 december 1989 was het bestuur van het Bosschap als volgt samengesteld:

voorzitter

plaatsvervangende voorzitters

leden

dr. Ir. H.S.B.M. van Asperen
J.J. Beintema
mr. K.A.M. Buijs
ir. P. Gerbranda
drs. G. Bosma
ir. P.J. van Herwerden
M.D. den Hollander
H. Luijpen
ir. J.H. Kuper
A.J.G. Meijer
G. van Mierlo
G. Nienkemper
A. Nigten
mr. W.J.P. van Notten
mevrouw. Mr. H.C. ter Kuile-
van der Hoeven
F. Zwemmer

secretaris

adj. secretaris

adj. secretaris

H.A.J. Roels

ir. P. Gerbranda

A.J.G. Meijer

plaatsvervangende leden

ir. A.W.J. Bosman

J. Kloosterman

J. Combée

R. F. de Fremery

vacature

ing. H.K.M. Lugtmeijer

vacature

vacature

ing. L.C. Smit

W. Banning

G. Veld

J. Lok

F. Ekkel

ing. G.R. van Woudenberg

Jhr. mr. L.H.J.M. van Asch van

Wijck

A. Doorn

drs. G.J. den Hartog

drs. H.D. Schouten

ir. A.H. Bouma

B. Dagelijks bestuur

voorzitter

plaatsvervangende voorzitters

leden

Dr. ir. H.S.B.M. van Asperen
J.J. Beintema
ir. P. Gerbranda

ir. P.J. van Herwerden

A.J.G. Meijer

G. van Mierlo

secretaris

H.A.J. Roels

A.J.G. Meijer

ir. P. Gerbranda

plaatsvervangende leden

ir. A.W.J. Bosman

M.D. den Hollander

Mevrouw Mr. H.C. ter Kuile-

van de Hoeven

ir. W.M.J. den Boer

A. Nigten

F. Zwemmer

drs. G.J. den Hartog

C. Secretariaat

drs. G.J. den Hartog, secretaris
drs. H.D. Schouten, adjunct-secretaris
ir. A.H. Bouma, adjunct-secretaris
J.Th.M.M. van Bergen, comptabele
Mejuffrouw Th.J. Lodde, administratief medewerkster
Mejuffrouw N. Groot, secretaresse
Mejuffrouw L. Charité, typiste
M.B.J. Roels, medewerker archiefwerkzaamheden, post en reproductie.
Mevr. W.J.C. Roels-van der Walt, in deeltijd voor huishoudelijke werkzaamheden.

D. Hoofdafdeling Sociale Zaken

Voorzitter

H.A.J. Roels

leden

W. Banning

plaatsvervangende leden

Mevr. L. van Hartingsveldt-
Fortuin

J.J. Beintema

drs. G. Bosma

A.A.J.M. Leenaars

A.J. van der Krol

A.J.G. Meijer

F. Zwemmer

Mevrouw. C.F.M. Peters-
Nijsen

H. Blaauw

Jhr. ir. R.F.P. Röell

R.F. de Fremery

A.M. Wiezer

ir. C.J. Stefels

secretaris

drs. H.D. Schouten

E. Afdeling Bosbouwambachten

Voorzitter

H. Luijpen

leden

ir. A.W.J. Bosman

ir. P. Gerbranda

M.D. den Hollander

C.J.M. Janssen

J. Kroeze

A.J.G. Meijer

ir. C.J. Stefels

ir. J.L. Volmuller

F. Zwemmer

secretariaat

drs. G.J. den Hartog

drs. H.D. Schouten

F. Commissie economische aangelegenheden

voorzitter

ir. H.A. van der Meiden

leden

ir. J. van den Bos

drs. L. Douw

ir. J.L. van der Jagt

prof. ir. A. van Maaren

ir. J.L. Volmuller

R.M.W.J. Nas

ir. A.J.H. Willems

secretaris

drs. H.D. Schouten

G. Belastingcommissie

voorzitter

jhr. mr. L.H.N.F.M. Bosch

Ridder van Rosenthal

leden

J.R. Borst (adviseur)

prof. mr. Chr. P.A. Geppaart

ir. P. Gerbranda

ir. J.L. van der Jagt

mr. ing. J.A. Jansens van Gellicum

mr. A.C. Nijsingh

F.D. de Vries

Ch. Piket

secretaris

drs. G.J. den Hartog

adj. secretaris

drs. H.D. Schouten

H. Commissie bosbrandweer

voorzitter

H.A.J. Roels

leden

jhr. ir. W.H.J. de Beaufort

jhr. mr. O.R. van den Bosch

ir. J.L. van der Jagt

mr. J.W. Kok

ing. H. Maas

ing. F.A. van Thiel

ir. P.H. Pels Rijcken

jhr. V.G.F. Repelaer

secretaris

drs. H.D. Schouten

I. Commissie milieu aangelegenheden

voorzitter

ir. W.M.J. den Boer

leden

H.J. Ledeboer
ing. G. Kuipers
W. Banning
mr. C.N. de Boer

secretaris
adjunct-secretaris

drs. G.J. den Hartog
ir. A.H. Bouma

J. Werkgroep bosbranddetectiesystemen

leden

ir. J.L. van der Jagt
J.C.M. Meurs
ir. L. Oldenkamp
M. Post
jhr. mr. V.G.F. Repelear
H. Reudink
R.G. van Schaick
W. van der Sluijs
dr. J.S. de Vries
ing. P. de Wilde
ir. P.A.M. van der Winden

secretaris

drs. H.D. Schouten

K. Commissie voorlichting bosbrandpreventie

voorzitter

J. Kuiper

leden

Vacature N.B.P.I.
J.R. Sinke

secretaris

drs. H.D. Schouten

L. Commissie schadelijke dieren

voorzitter

drs. G.J. den Hartog

leden

H.C. Burger
F.G. van Dijck
ir. P. Grijpma
ir. J. Sipkens
mr. J.N. Vader

secretaris

drs. H.D. Schouten

M. Werkgroep peiling ontwikkelingsfase schadelijke bosinsecten

leden

A. Ballast

ir. P. Grijpma

ir. P. van der Tweel

secretaris

drs. H.D. Schouten

N. Commissie ruimtelijke ordening

voorzitter

H.A.J. Roels

leden

mr. D.W. Bruil

R.F. de Fremery

mr. J.A. Jansens van Gellicum

drs. H.J. Kloosterboer

prof.mr. P. de Haan

M.D. den Hollander

ing. R.H. Lichthart

jhr. V.G.F. Repelaer

J.R. Sinke

secretaris

drs. G.J. den Hartog

adj.secretaris

ir. A.H. Bouma

O. Commissie bosbouwveiligheid

voorzitter

M.D. den Hollander

leden

ir. P. Hoftijzer

P.M. Kenter

A.P. van Kleef

ir. J.J.L. Sluysmans

ing. L. Schaap

ir. J.L. Volmuller

secretaris

drs. H.D. Schouten

P. Commissie organisatie nationale bosarbeidswedstrijd

voorzitter

P.M. Kenter

leden

A.P. van Kleef

J. Kuiper

J. van Rhenen

A. Schaafsma

ing. L. Schaap

secretaris:

drs. H.D. Schouten

Q. Zaadcomité

voorzitter:
plaatsvervangend voorzitter

leden
ir. L.J. van der Broek
C. Domen-Mertens
H.A. van Iersel

M. Jacobi
ing. H.H.P. Kinds
J. Vink

secretaris

ir. S.M.G. de Vries
ing. K.Jager

plaatsvervangende leden
ing. R.H. Leemhuis
A.J.M. Domen
Mevr. J.J.M.H. Willinge
Gratama- Oudemans
R. Pleijter
P.W.M. Lommerse
Vacature

drs. H.D. Schouten

R. Commissie faunabeheer

voorzitter

leden
W. Banning
dr. J.L. van Haaften

secretaris
adjunct-secretaris

mr. W.J.P. van Notten

drs. G.J. den Hartog
ir. A.H. Bouma

S. Werkgroep Europese bosbouwaangelegenheden

voorzitter

leden
Dr. ir. H.S.B.M. van Asperen
ir. W.F.S. Duffhues
R.F. de Fremery
ing. R.H. Leemhuis
H.D. Ligtenberg
ir. H.A. van der Meiden
ir. C.F.W.M. von Meijenfeldt
M.C. Mol

secretaris
adjunct secretaris

ir. P. Gerbranda

drs. G.J. den Hartog
ir. A.H. Bouma

T. Organisatiecommissie Bosbouwmanifestatie 1990

Voorzitter

M.D. den Hollander

leden

P. Haverman

G.J. Jansen

A.P. van Kleef

J. Kuiper

ing. H.K.M. Lugtmeijer

P.J. van Put

ir. J.P.H. Meijer

ing. A. Mantje

ing. L.C. Smit

Secretaris

Drs. H.D. Schouten

XX Vertegenwoordiging in andere instellingen

Op 31 december 1989 was het Boschap vertegenwoordigd in de navolgende instellingen:

1. Nederlandse Populieren Commissie:
ir. H. van Medenbach de Rooij
2. Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening:
H.A.J. Roels, lid – drs. G.J. den Hartog, plaatsvervangend lid
Werkcommissie bedrijfsleven van de RARO:
ir. A.H. Bouma
Commissie Landelijke Gebieden van de RARO:
drs. G.J. den Hartog
ir. A.H. Bouma
3. Provinciale Overijsselse Stichting voor de Bosbrandbestrijding:
Jhr. M.R.H.M. von Martels
4. Stichting Recreatie:
drs. G.J. den Hartog
5. Commissie Beheer Landbouwgronden:
drs. G.J. den Hartog
6. Jachtraad
mr. W.J.P. van Notten, adviserend lid
7. Landelijk comité Nationale Boomfeestdag:
drs. G.J. den Hartog
8. Bestrijdingsmiddelencommissie:
R.F. de Fremery, lid – drs. G.J. den Hartog, plv. lid
9. Stichting Bosbrandbestrijding in de Provincie Limburg
drs. H.D. Schouten
10. Vaste commissie voor het bosbouw-economisch onderzoek LEI:
R.F. de Fremery, drs. G.J. den Hartog, ing. F.A. Koster

11. Overleggroep houtvoorziening en houtproductie:
drs. G.J. den Hartog
12. Bosbouwvoorlichtingsraad:
H.A.J. Roels, lid – drs. G.J. den Hartog, adviserend lid
13. Stuurgroep particuliere N.S.W.-landgoederen:
drs. G.J. den Hartog
14. Begeleidingscommissie Proefgebied Nationaal Landschap Veluwe:
drs. G.J. den Hartog
15. Commissie Planologie van het Landbouwschap:
ir. A.H. Bouma
16. Nationale Raad voor het Landbouwkundig Onderzoek Afdeling I:
ir. P. Gerbranda
17. Gemengde Taakgroep – Programma adviescommissie bossen:
drs. G.J. den Hartog
18. Programma adviescommissie Landschap:
R.F. de Fremery
19. Stichting Bos en Hout:
M.D. den Hollander, ir. J.J. Mulder ten Kate
20. Commissie Grondwaterbeheer:
ir. P. Gerbranda, lid – drs. G.J. den Hartog, plv. lid
21. Stichting Informatievoorziening Bosbouw (STIBOS):
ir. P. Gerbranda, drs. G.J. den Hartog
22. Begeleidingscommissie onderzoek kwaliteit van de vellingsarbeid:
drs. H.D. Schouten

Landelijke inventarisatie van de vitaliteit van het Nederlandse bos in 1989

Samenvatting

1 Landelijk

De vitaliteit van het Nederlandse bos, gemeten aan bezetting en verkleuring van bladeren en naalden, is in 1989 ten opzichte van 1988 min of meer gelijk gebleven. Tussen de vitaliteitsklassen onderling zijn geringe verschuivingen opgetreden. De klasse minder vitaal is iets toegenomen, de klasse niet vitaal is iets afgenomen.

2 Boomsoorten

Wat betreft de naaldboomsoorten is bij de grove den een verslechtering van de vitaliteit geconstateerd ten opzichte van 1988.

Bij de Oostenrijkse/Corsicaanse den lijkt er ten opzichte van vorig jaar sprake van een verslechtering van de vitaliteit. Op basis van het verzamelde materiaal mag hieraan echter geen betekenis worden toegekend.

Bij de douglas, de fijnspar en de overige naaaldboomsoorten lijkt er ten opzichte van vorig jaar sprake van een verbetering van de vitaliteit. Op basis van het verzamelde materiaal mag hieraan echter geen betekenis worden toegekend.

Wat betreft de loofboomsoorten is de inlandse eik in herstel; voor het eerst sinds 1984 is de vitaliteit weer verbeterd.

Bij de beuk heeft de in 1988 geconstateerde vitaliteitsverbetering zich ook in 1989 doorgezet.

De vitaliteit van de overige loofboomsoorten is ten opzichte van vorig jaar min of meer gelijk gebleven.

De Oostenrijkse/Corsicaanse den, de douglas en de inlandse eik moeten nog steeds worden gerekend tot de minst vitale boomsoorten van het Nederlandse bos.

3 *Provinciaal*

Wat betreft de vitaliteit van de bossen in Drenthe en Gelderland lijkt er ten opzichte van vorig jaar sprake van een verbetering van de vitaliteit. Op basis van het verzamelde materiaal mag hieraan echter geen betekenis worden toegekend.

De vitaliteit van de bossen in Overijssel is ten opzichte van vorig jaar verslechterd.

Wat betreft de vitaliteit van de bossen in Utrecht lijkt er ten opzichte van vorig jaar sprake van een verslechtering van de vitaliteit. Op basis van het verzamelde materiaal mag hieraan echter geen betekenis worden toegekend.

De vitaliteit van de bossen in Noord-Brabant en Limburg is ten opzichte van vorig jaar verbeterd.

Wat betreft de bosarme provincies kan op basis van de vergelijking van de vitaliteit van de opnamepunten uit het voorgaande jaar worden gesteld dat de vitaliteit van de bossen in Groningen, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland en Flevoland min of meer gelijk is gebleven; de vitaliteit van de bossen in Friesland is verbeterd.

4 *Bepalende factoren*

Wat betreft de mogelijke oorzaken moet andermaal nadrukkelijk worden opgemerkt dat de vitaliteitsinventarisatie, die gebeurt volgens ECE-richtlijnen, bedoeld is om de actuele vitaliteitstoestand van de bossen vast te stellen en, in vergelijking met voorgaande jaren, na te gaan of veranderingen zijn opgetreden. Bij de inventarisatie worden zoveel mogelijk verschijnselen opgenomen die kunnen bijdragen aan het inzicht in het fenomeen vitaliteit. Wat betreft de factoren die de vitaliteit beïnvloeden, worden traditionele factoren als vorst, droogte, insecten en schimmels, alsmede niet-traditionele factoren als luchtverontreiniging onderscheiden.

Ten aanzien van de luchtverontreiniging wordt opgemerkt dat deze de effecten van traditionele factoren kan versterken en omgekeerd. Uit onderzoek blijkt dat de invloed van luchtverontreiniging ernstig is.

Het staat vast dat de vitaliteit van het bos in Nederland mede bepaald wordt door luchtverontreiniging.

Dit jaar kan wat betreft de traditionele factoren in samenhang met de vitaliteit van de boomsoorten het navolgende worden opgemerkt.

De weersomstandigheden zijn dit jaar niet voor alle boomsoorten even gunstig geweest. Met name de droogteperiodes tijdens het groeiseizoen zijn voor onder andere populier, berk en in mindere mate grove den mede bepalend geweest voor de vitaliteitstoestand van deze boomsoorten.

De zware insectenaantastingen in inlandse eik zijn dit jaar afgenomen. Dit heeft tot een herstel en een verbetering van de vitaliteitstoestand van de inlandse eik geleid.

Het is duidelijk dat de droge en warme zomer de fysiologie van de bomen heeft beïnvloed. In welke mate dit het geval was, is niet bekend. De effecten hiervan kunnen zich echter ook in de komende jaren nog manifesteren.

Resultaten van de inventarisatie

Vitaliteit landelijk

Bij het landelijk overzicht van de vitaliteit zijn alle geïnventariseerde bomen betrokken.

Overzicht van de vitaliteit van het Nederlandse bos.

De steekproef vertegenwoordigt 281.320 ha opgaand bos.

Inventarisatie- jaar	Vitaal (%)	Minder vitaal (%)	Weinig vitaal (%)	Niet vitaal (%)
1984	50,8	39,7	8,0	
1985	49,9	35,0	13,0	2,1
1986	46,9	32,0	16,0	5,1
1987	42,6	36,1	16,6	4,7
1988	50,9	28,1	16,0	5,0
1989	50,1	30,7	15,8	3,4

De vitaliteit van het Nederlandse bos is ten opzichte van vorig jaar min of meer gelijk gebleven. Het aandeel vitaal bos is dit jaar 50,1% en het aandeel minder vitaal bos 30,7%. Tezamen is dit 80,8% van de geïnventariseerde bomen. De klasse vitaal is ten opzichte van 1988 met 0,8% afgenomen, de klasse minder vitaal met 2,6% toegenomen. Dit betekent dat beide genoemde klassen samen ten opzichte van 1988 nagenoeg niet zijn veranderd. De klasse weinig vitaal bos omvat 15,8% en is daarmee sinds 1986 ongeveer gelijk gebleven. De klasse niet vitaal bos omvat 3,4% en is daarmee ten opzichte van 1988 1,6% afgenomen.

Klasse 1: vitaal bos

De klasse "vitaal bos" vertoont kenmerken die het bos, uitgaande van de soort en de leeftijd, ter plaatse normaal dient te hebben en op grond waarvan er geen enkele twijfel is over toekomstverwachtingen.

Klasse 2: minder vitaal bos

De klasse "minder vitaal bos" vertoont kenmerken die aangeven dat het bos de toekomstverwachting zal kunnen waarmaken. Er worden echter verschijnselen waargenomen die erop wijzen dat dit in negatieve zin zal kunnen veranderen.

Klasse 3: weinig vitaal bos

De klasse "weinig vitaal bos" heeft op grond van zijn vitaliteitskenmerken weinig toekomst. De bossen van deze klasse kunnen zich echter herstellen.

Gezien de ernst van de verschijnselen moet worden gevreesd dat de bossen uit deze klasse grote kans lopen verloren te gaan wanneer de vitaliteitsbepalende factoren zich in dezelfde mate blijven voordoen.

Klasse 4: niet vitaal bos

De klasse "niet vitaal bos" moet op grond van zijn vitaliteitskenmerken worden opgegeven of is al gestorven.